

BOEM@

LIVE LITERATURE
mai 2011 (Anul III) Nr. 5 (27)

BOEMA

Live Literature

Mai 2011 (Anul III) Nr. 5 (27) - 36 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida ASPRA

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

5 / 2011

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău

Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactor-șef: Valeriu Valegvi

Redactor șef adjunct: Victor Cilincă

Secretar de redacție: Antoaneta Dobreanu

Redactori: Saint-Simon Ajarescu, Dimitrie Lupu, A. G. Secară, Cristina Roșu, Violeta Ionescu, Ionuț Iancu, Cristina Dobreanu

Cercetător consilier de redacție: Tudosi Tatu

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Daniela Neculai

Colaboratori: Maria Timuc - *București*,
Melania Cuc - *Bistrița*, Tănase Carașca - *Tulcea*

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul

www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,

petrerau@yahoo.com

Telefon: **0726 337376**, **0336 800313**

ADRESA REDACȚIEI: Str. Al. I. Cuza, Nr. 45bis,
Bloc Cristal, Sc. 2, Et. 3, Ap. 4, Galați, 800010

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

Literatură și Artă

DIN CUPRINS

Poezie: Patricia Lidia (p.3), Constantin Gherghinoiu (p.6), Nicolae Toma (p.21), Violeta Ionescu (p.23)

Proză: Andreea Sitaru – Același ziar / Dunărea (p.20), Dragoș Radu Popescu – “Omul care a răpit ploaia” (p.32)

Cronică de carte: Petre Rău – Lângă liniștea creației (p.10), Melania Cuc – “Podul suspendat”, sau Jonglând pe firul unui păianjen (p.22), Gheorghe A. Stroia - Constantin Severin: “Improvizatii pe cefraj armonic” sau “Arhetipalele mesaje ale poeziei - componente ale unui univers liric inovator” (p.29), Ion Croitoru: „Sub ploaia cepheidelor (Mozaic umoristic)” sau „De ce am mai avea nevoie de încă un zâmbet?” (p.30)

Eseu: Oana Panait - Quo Vadis, Filosofia? (p.16), Dan Ion Sanda – Toba libertății sau (sc)amatorismul autorităților (p.18), Clelia Ifrim – Iarba de la Kusatsu (p.19)

Note de lectură: Ion Pachia-Tatomirescu – Erou liric și lebădă de smoolă (p.4), Elena M. Câmpan – Melania Cuc prin Semne (în semnate (p.4), Melania Cuc - Rădăcinile romanului modern(p.15)

Interviu: Maria Tirescu – Un om și pasiunile sale (p.17)

Umor: Tănase Carașca - Ale tinereții valuri/Bumerang/La nunta de argint/La semicentenar/Permutare/Raporturi periculoase (p.27)

Pictură: Melania Cuc – Expoziție de pictură (p.8)

Istorie: Alexandru Ovidiu Vintilă - Traian Brăileanu, activitatea politică vs. opera științifică II (p.12), Nicolae Rădulescu - Câteva adevăruri necenzurate despre maghiari și despre Țara lor (p.24)

Anunț: Redacția - Premiul Corneliu M. Popescu 2011, Poezie europeană tradusă în limba engleză (p.5)

Grafică:

Coperta I: Octavio Campo – *Cuerpos celestes*

Coperta a III-a: Activități culturale:

sus: Melania Cuc – *Expoziție de pictură, Bistrița, 2011*
jos: ASPRA - *Mozaic literar - antologie colectivă, 2011*

Coperta a IV-a: Pablo Picasso – *Composition with a Skull*

Interior: Elena-Liliana Fluture

www.boema.inforapart.ro

Patricia LIDIA

Trei

Eram din ce în ce mai puțini și mai nesiguri,
cu timpul am rămas doar noi,
eu, cu mine și ego-ul meu,
zburând printre stele,
trei pe doi îngeri...

Din mine se scurgea un vuiet adânc,
un fel de canon pe care l-am mai auzit înaintea
de la alții,
chiar de nu îmi pasă ce cred ei despre mine,
mă dor toate trădările ce mi-au construit
un teritoriu de autoexilare,
un ego absurd și îngâmfat în osul vocii amare...

Suntem trei,
eu, cu mine și ego-ul meu,
întâmplător pe doi îngeri...

Vălvătaie de himere

Timpul mă credea o zebra
alergând disperată în cerc,
niciodată pradă leilor,
mereu în goana spre nicăieri...
Eu eram doar un cal vărgat,
niciodată în herghelie,
mereu între zidurile invizibile
ale conjugării la trecut
a verbului „a iubi”...

Niciodată nu am crezut cu adevărat
că jocul ăsta
de-a timpul prezent
e doar o cursă în care se ține
pentru veșnicie
preludiul unei invazii de fluturi...

Mereu dansul continuă,
niciodată nu e prea târziu
să fiu din nou
mireasa nepângărită a timpului,
copilul vitreg al tăcerii...

Ce odă ne cântă
frumusețea eternității
la cina grecească...

Destinul meu din zile de marți

Destinul meu din zile de marți
se descurcă mai bine cu Calea Lactee
decât cu intersecția de la capătul străzii...

Greu de spus ce-i de făcut...

Timpul mă ține captivă între două mâini stângi,
nu mai interpretez stelele,
încerc să le aduc pe cer,
e prea liniște în această celulă rece,
aici soarele răsare doar desenat pe peretele
zorilor din trup.

Dumnezeu nu mai joacă barbut -
mi-a pierdut destinul prea de multe ori la pariuri
ca să îl mai iert...

Destinul meu din zile de marți
mi-a furat timpul și anii și clipa,
prizonieră în irisul său blând.

Etern m-a cedat pentru o clipă...
Un final mai bun decât ne dă viața
pe străzile Căii Lactee...

O viață

Când m-am născut,
timpul nu a stat în loc.
Alerga nestingherit
în cămașă de noapte
prin părul meu caramel,
furtuni de o clipă stârnea
pe genele-mi
păcatul ancestral
din Adam și Eva
ne tragem toți,
o lume atât de mică
de încapă între două palme
de timp...

Ca o telenovelă
de proastă calitate,
reluată la nesfârșit
în fața unor telespectatori
limitați
de orizont.

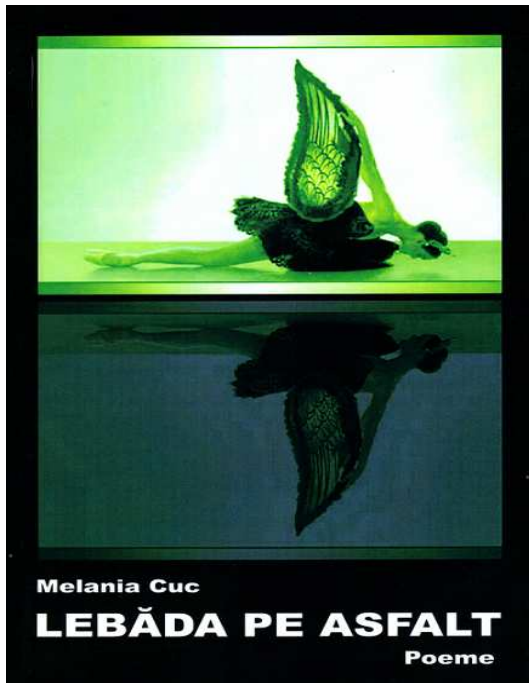
Când voi muri,
timpul nu va sta în loc.
Va alerga prietenos
în haine de sărbătoare
printr-un alt păr roșcat...
și pe alte gene va așeza
dragostea fără nume.

Prof. dr. Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Erou liric și lebădă de smoală

Noul volum de poeme al Melaniei Cuc, *Lebăda pe asfalt* (2010*), ține de o interesantă strategie a creației acestei artiste polivalente ce, după cum remarca Artur Silvestri (în prezentarea de față a patra a copertii), «impresionează deopotrivă prin diversitate, exuberanță în a se exprima și încredere în steaua ei; această atitudine este neobișnuită la scriitorul român recent, care își traduce spaima de a nu se putea defini, într-un amestec de îndrăzneală neconținutistică și o privire venită „de sus”...; nimic din acestea în alcătuirea inactuală a Melaniei Cuc, unde ceea ce se creează, într-un fel rapsodic, se aseamănă cu încrederea absentă, fără de nici o clătinare, ce ne impresionează contemplând natura; [...] scrie cum respiră».

Metafora-simbol „lebăda pe asfalt”, din titlu, se „decodifică” deopotrivă în spațiile epicității (fără a cădea în prea multe aridități descriptivist-jurnalistice ale realităților trăite cotidian de **ensul-protagonist** tulburat, răvăști, agresat etc.) și ale energetismului eroului său liric, sângerând între piroanele ieșite din medaliile modernelor / contemporanelor Golgote: «Învăț învie-rea mergând / [...] / Ca o medalie peste care s-a suprapus sufletul» (p.5); «Crește vremea la sânul meu / Ca puiul de găscă între ruinele / De la Colosseum» (p.6); «Am fost o cetate cu oameni, / Pâine frântă pe roată» (p.10); «Păpușile cu genunchi anchilozati / În cutiile frumoase, perfect sigilate. / – Vââând garoafe din hârtie roșie! / Strigă un telal de-a lungul / Și de-a latul orașului invadat / De grâul ce a germinat direct din colivă» (p.15); «Roșu-chinezesc crește noaptea / La metrou, la teatru...» (p.41); «Prin centrul ochiului public / Trece prima lebădă de la balșoi-teatru. / Și-a dezlegat limba / Și nojițele pantofilor de satin roz. / E fericită să mai poată atinge o dată / asfaltul ciuruit de tinerii grauri...» (p.46) etc.

Lângă **lebăda de smoală**, eroul liric al Melaniei Cuc mai constată că: «nu mai rodește / pironul din lemnul răstignirii» și că «în cimitirul eroilor este răcoare și / miros de vodcă siberiană» (p.57); mai știe că este mințit de ochiul lentilei chiar și în tot ce spune «Despre noaptea cu pielea umezită / De lacrima privighetorilor de la / Katin» (p.72), în vreme ce «fulgii cosmici cresc ca nebunii» (p.82).

Și dacă receptorul privește atent melanian-cuciana eroină lirică din „cușca lupilor lui Decebal”, unde-a intrat («Mamele de INGERI / Îmi fac semne de disperare / Din spațiul natal. / – Cu mine cum rămâne?! / Întreabă, în timp ce / Eu caut nojița și copacul falnic / de care să îmi spânzur / Frica de de toate» - p.89), are surpriza să descopere că poeta noastră de azi se identifică în lebăda asfaltului, adică în „lebăda neagră”, ce-și rostește cântecul, izbindu-se furtunos de aceleași limite tragice.

*Melania Cuc, «Lebăda pe asfalt», poeme, București, Editura Anamarol, 2010; pagini A-5: 104; ISBN 978-606-8049-36-6.

Elena M. CÂMPAN

Melania Cuc prin SEMNE (ÎN)SEMNATE

Este bine să credem în semne. Dar semnele vin de undeva, din cer sau de pe pământ, uneori ca niște semnale, nu au autor și trec neobservate dacă nu știm să oprim clipa, să trăim ce ne-a fost dat sau să ne lăsăm purtați de val. Unele dintre semne capătă valoare numai după ce le-a trecut momentul, valabilitatea, intrând în folclorul lui „ți-am spus eu”. Nu e mai puțin adevărat că față de semne suntem destul de circumspecți, întrebându-ne bănuitor „oare ce să însemne”? Credița în semne este constructivă; ea dezvoltă o atenție sporită la detaliu, la timpul semnului și la urmările lui. Într-un fel, ne conștientizează de unele pericole, de urmări.

Melania Cuc, scriitoare cu 25 de cărți, este ea însăși un semn, un semn bun al faptului că trebuie să ducem mai departe însemnele artei. Melania Cuc tace și scrie. Melania Cuc tace și pictează. Melania Cuc tace și vorbește. Frumosul nu-i dă pace. Și atunci îl așează într-o pagină de carte, pe o pânză dintr-un material neconvențional, într-o emisiune în direct. Frumosul ei artistic nu e la îndemâna oricui. Femeile ei cu aripi sunt întruchipări ale unei fantezii bogate. Expoziția intitulată SEMNE, deschisă recent la Centrul Cultural Municipal din Bistrița e o invitație de a trece dincolo de aceste semne, de a ne căuta pe

(continuare în pag. 5)

noi în spatele imaginii, de-a ne găsi, dacă nu în întreg, măcar într-un strop de lumină. Imaginea generală a operei poate fi sintetizată într-un simbol reprezentând un snop legat în orice situație, fie că este de grâne, de flori (în sens concret) sau de linii, de priviri, de culori, de gânduri, de vise (în sens abstract). Adunarea în mănunchi, de la mâna care simte această realitate și până la ochiul care se bucură de împlinirea formei, face ca energiile să se adune, ca niște vectori de idei, în jurul ființei, reprezentate atât de diferit, de multiplu. Toate acestea vin de mai înainte, din trecut, și trec de noi. Nu suntem decât resturi ale trecutului. Ajungem coperte, rame, dantele. Cărțile, tablourile sunt resturi din noi. Totul poate fi refolosit, cu alt sens. Cine ar fi crezut că dintr-o sită, dintr-un material banal, rest textil, se poate dezvolta o altă lume, suprapusă. Și, parcă, tot mai mult, împărțirea la noi înșine dă cu rest.

Melania Cuc nu este doar un nume al Bistriței, dar și al istoriei literare contemporane și al celei plastice. S-a spus că Melania Cuc scrie precum respiră, dar ea uită câteodată să mai tragă aer în piept, dând totul și neluând nimic.

Semne am văzut și-n cărțile ei, proaspăt lansate: trei la număr, impar, putând fi adunate și ele într-un buchet de semnificații. „Vânătoare cu șoim” (Editura Dacia XXI, Cluj- Napoca, 2010) e o carte de tablete șotron. Tableta la Melania Cuc nu are nimic ironic, nici pamfletar, ca-n bilete, „Bilete de papagal”. Aceste specii mici, create pentru flash-uri ale memoriei, reușesc în condensarea lor să dea tărie de foc gândului care altfel s-ar stinge. Tabletele sunt aranjate sub forma unui joc din copilărie, cu reguli bine stabilite. Cine n-a sărit șotron în copilărie mai are prilejul să recupereze timpul pierdut citind șotronul format din tablete. Melania Cuc pornește la vânătoare însoțită de șoim, în care am văzut inspirație, putere, semn al victoriei. Mărimea tabletelor este aceeași pentru fiecare, ca și cum Melania Cuc ar fi proprietara unui pat al lui Procust, care știe să comprime pe placul ei, pe placul nostru: „Eu sunt numai o jumătate din lingurița cu bucuria și durerea umanității”.

„Lebăda pe asfalt” (Editura Anamarol, București, 2010), poeme, e un paradox. Lebăda, simbol al balerinei din Lacul lebedelor, ajunge în cotidian, pe asfalt. Amestec de senzualitate și îndârjire, de rană și vindecare. De fapt, o anume latură de războinic o caracterizează pe Melania Cuc de-a lungul întregii ei creații. La nivel lexical, apar cuvinte din sfera aceasta războinică - revolver, soldat, bombe - compensând parcă fragilitatea ideii: „Liniștea mea la maturitate/ Este cu mult/ mai fierbinte decât lumânarea”, dar „Pe aici nu se trece!/ Latră degeaba și claxoanele./ Nu se mai găesc kamikaze/ Bucuroși să poarte cătușe, / Să-și golească buzunarele... Cum să vă spun, oare?/ E crimă, beznă, război.../ Pacea asta convențională/ Conflagrația în care/ Până și păpușa barby/ Are rochie de șerj cazon/ Cu rezistență la gloanțe.” Trecând peste aceste încercări, Melania Cuc știe „să bea semne de dragoste/ pe săturate”.

„Jurnalul de la Lăpușna” (Editura Nico, Târgu – Mureș, 2010) este un model pentru felul cum ar trebui să se respecte și să se considere artiștii între ei. Cu sau fără șoim, lebădă sau asfalt, fiecare împlinește un

destin. Scris în timpul taberei de creație de la Castelul Lăpușna, jurnalul Melaniei Cuc este unul descriptiv, mai mult decât de idei, este o imagine în oglindă, inversă, a ceea ce înseamnă „Jurnalul de la Păltiniș”. El marchează o activitate culturală, o întâlnire înaltă, unde spiritul e la el acasă, unde creatorii sunt ocrotiți și răsfățați, dar ei rămân în continuare sănătoși, fără a avea nevoie de tratament ca-n „Muntele vrăjit”. Oameni și locuri se regăsesc în paginile acestui jurnal, ca-ntr-o echipă, ca-ntr-o prietenie pecetluită de aceleași idealuri, de valori adevărate.

În aparentul amalgam de cuvinte, propriu Melaniei Cuc, o idee centrală capătă foarte bine contur, demolând aparența de discurs necontrolat. Dând la o parte foaie după foaie, petală de petală, ca-ntr-un joc secund, matur, se remarcă o tehnică bine stăpânită de scriitoare, căreia îi reușesc, într-un exercițiu impus, texte cu dimensiuni aproape fixe. Frapează această constrângere și libertate totodată care fac casă bună și dau impresia unui studiu îndelung asupra obiectelor, deși Melania Cuc mărturisește că scrie în timp record, aproape la comandă. (Comanda ei, comanda editorului...).

Acestea au fost operele Melaniei Cuc, ale anului 2010. Un posibil cuprinzător portret al artistei, pentru că „Autoportret”-ul (Editura Nico, Târgu-Mureș, 2010) a fost lansat la înființarea Clubului „Boema”. Este greu să scrii patru cărți, apropiate în timp, și ele să nu semene una cu alta. Totuși, Melania Cuc reușește să fie altfel cu fiecare apariție editorială, în același timp rămânând în stilul ei, deja consacrat.

Premiul Corneliu M. Popescu 2011

Poezie europeană tradusă în limba engleză

Termen limită pentru participare: 31 mai 2011.

Premiul este acordat de Poetry Society și Fundația Rațiu din Marea Britanie: 1500 de lire sterline sunt oferite pentru un volum de poezie publicat între 1 iunie 2009 și 31 mai 2011.

Câștigătorul va fi anunțat pe data de 6.11.2011, la Aldeburgh Poetry Festival 2011. În 2005, premiul a fost câștigat de traducătorii Adam J. Sorkin și Lidia Vianu pentru volumul „The Bridge” de Marin Sorescu.

Editorul, traducătorul sau poetul trebuie să trimită volumul în trei exemplare pe adresa: Poetry Society (www.poetrysociety.org.uk).

Constantin GHERGHINOIU

1

frumoasa pasăre a morții vine adusă de vânt,
 intră în templul toamnei, acolo faraonul se face abur
 și iese pe horn ca un suflet expiat,
 pasărea morții își ține respirația, vântul o admiră,
 și începe să predice:
 ce vreți de la moșneagul acesta?
 nu vedeți că este într-o doagă,
 că a dat în mintea copiilor? nu vedeți că
 supărările lui asupresc frunza și suspinul pădurii?
 cum vreți să duceți mai departe existența voastră,
 precară,
 dacă babalâcul ăsta capricios, năzuros, mâniaș,
 continuă să controleze timpul și frunza ce sunteți?
 pasăre, o întreb, cine ești și ce cauți
 pe aceste surpate meleaguri, unde ora nu mai trece
 din veacul celălalt?
 și ce vrei de la noi, pasăre?
 nu vezi cât suntem de singuri și fără Dumnezeu,
 Pasăre?
 nu vezi?

2

din depărtarea ta atât de tristă, părinte,
 arunci blestemul,
 să se ridice asemenea valului
 blestemul peste biata mea viață,
 peste lumea asta prăbușită, risipită
 și goală de zei,
 fereastra ochiului tău se întunecă, părinte,
 dincolo de geam se petrece o scenă idilică,
 cineva se face lacrimă,
 cineva adoarme sub streășina unui cântec de leagăn,
 eu dorm sub resturile acestei lumi prăbușite
 și nu știu ce să fac:
 să te blestem sau te proclam zeu de lume nouă?

3

mai târziu decât viața am surprins
 carnea asta plângând, cred că plânsul trupului
 era atunci un fel de lectură a morții,
 nu este lege, i-am spus trupului, nu este lege
 care să te scutească de trecerea înot a apelor negre,
 ai face bine să te împrietenești cu acel corăbier

burdușit de invective,
 de ce plângi, domnișoară, am întreat-o și ea
 a început să hohotească,
 plângea ca un cutremur, ah, domnișoară,
 o să te schimb cu altceva,
 cu frunza de vie atinsă de brumă,
 am să te schimb cu iarna dintre stele și el,
 Dumnezeu îmi face cu ochiul șmecherește,
 mă aprobă, ideea să te schimb
 cu o formă de vis, de fum, de negură ademenește
 pe Dumnezeu,
 l-ar scuti de sumedenie de neplăceri legate
 de trecerea de la o stare la alta

4

într-o altă viață am văzut cum demonul alb
 a plătit soarele să cânte la nunta unor constelații,
 eram acolo și în trecere eram,
 nu aveam ani pentru acolo
 și nici Dumnezeu nu inventase încă penații.
 sigur este că doream o lume mai vie, aparte,
 sigur este că Dumnezeu își ștergea ochii
 cu lacrimi,
 sigur este că pe moșiile acelei vieți pierdute
 stăpână era o fată cu numele moarte,
 sigur era că viețile mele de după
 erau vorbitoare și mute
 așa că nu i-am mai povestit lui Dumnezeu nimic,
 am tras obloanele Împărăției și magistral
 am plâns,
 Dumnezeu se prefăcea că nu mă vede și a urcat
 de bunăvoie pe dric, cu mâinile în cruce pe dric,
 și totul de jur împrejur era distracție
 universală și râs

5

îngăduie, Doamne, să-ți aduc aminte
 când și când,
 îngăduie să-ți reamintesc darul de moarte,
 pre moarte
 călcând,
 uneori este nevoie să ne gândim la moarte,
 Doamne,
 o știu pe de rost dintr-o zi,
 va fi nevoie să răspunzi la chemările de dragoste,
 ale frumoasei, ale preacurvitei,
 nu ești un zeu vorbăreț, nu ești în nici un fel,
 în tine se ascunde nimicul, Doamne,
 printre vorbe,
 moartea tot printre vorbe se strecoară,
 tot din spatele trunchiurilor de cuvinte
 vine moartea,
 demni și tineri vom fi și copleșiți
 de vigoarea cuvântului moarte,
 în spatele acestui cuvânt înflorește
 nisipul cuvintelor
 și vine vântul de seară și spulberă totul,
 chiar și pe noi amândoi, Doamne, ah,
 cum ne spulberă

6

marea civilizație albă, marea civilizație neagră
 înseamnă sfârșitul omului, Doamne,
 omul adevărat și cu chip de om își schimbă
 timpul care bate în sângele său,
 este un sânge limpede și gata să curgă turbure
 în nu știu care mare a morții,
 încotro să ne ducem? încotro să pierdem
 astăzi când suntem pierduți fără drept la recurs?
 pace și odihnă de unde să luăm,
 când în sângele nostru explodează un timp descris
 de o istorie oarbă?
 marea civilizație albă poartă pe umeri stindardul
 pieirii omului,
 marea civilizație neagră se ascunde
 în spatele nimănui,
 noi unde să ne ducem, Doamne?
 unde?

7

plictisit de trup, aspir către starea de fum,
 fumul cuvintelor urcă și ajung în preajma tronului,
 fumul îți mângâie gleznele, Doamne,
 îți mângâie fumul, nimicul și golul,
 trebuie să mă obișnuiesc,
 starea de nimic este, există și îți ajunge,
 eu cine sunt și cine dintre noi să nu fie?
 întrebarea se prefacă surdă la răspuns
 și lumea se bucură,
 toate răspunsurile sunt surde la întrebări,
 neliniștea se întoarce acasă,
 casa își ia pereții în spate
 și fuge departe, în lume fuge,
 frica dintre pereții trupului este mai mare decât,
 sângele tremură între pereții trupului,
 poți tu, Doamne, să dai surdă convenție
 prin care să desființezi plictisul și trupul,
 pereții?

8

de azi pe mâine, de pe o zi pe alta,
 este legea trecerii prin lume, așa îmi scrii,
 așa, Doamne,
 nu te gândești că definiția este aceasta?
 de ce te expui și te împrăștii ca fum?
 vorbele se nasc pe buze,
 cuvintele vin din adâncuri,
 tu, Doamne, ce cauți pe buzele tuturor?
 vorbele nu sunt cuvântul,
 tu cine ești?
 într-o zi vor veni la tronul tău și în genunchi
 îți vor explica dimineața și grădina-peisaj,
 acolo l-ai părăsit pe Adam, pe fratele nostru,
 acolo,
 cu noi ce ai de gând? te întreb, ce?
 cuvântul zace pe spate în pâcla celei de pe urmă
 povești
 și povestea zice vorbe și cuvânt zice despre
 viața noastră, pierdută noastră în veci

7

9

împrăștie ceața asta, Doamne, împrăștie lumea,
 am loc de inimă deasă care nu mă ferește
 de lovituri,
 dar unde sunt calea, adevărul și viața?
 într-acolo am pornit,
 ceața m-a acoperit și viața s-a dus,
 cad în genunchi în fața grădinii, șarpele exultă,
 Dumnezeu înghite pilula amară,
 noi ce să facem, aici?
 la cine să ne rugăm?
 șarpele inventează armonia universală,
 simetria dintre mine și Dumnezeu o fi de inventat?
 tace Dumnezeu, protestează,
 strig cu limba păsării
 din mine:
 cred oare? și dacă nu cred, încotro mă îndrept?

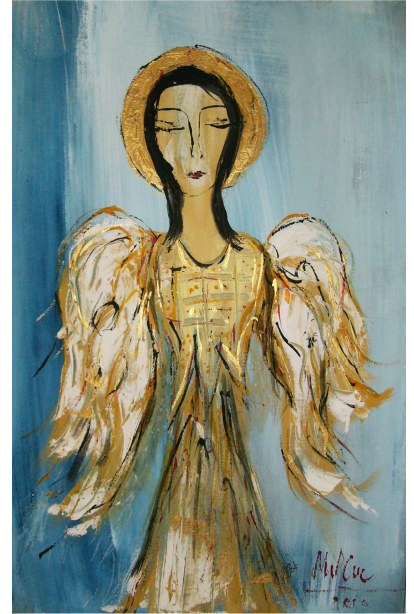
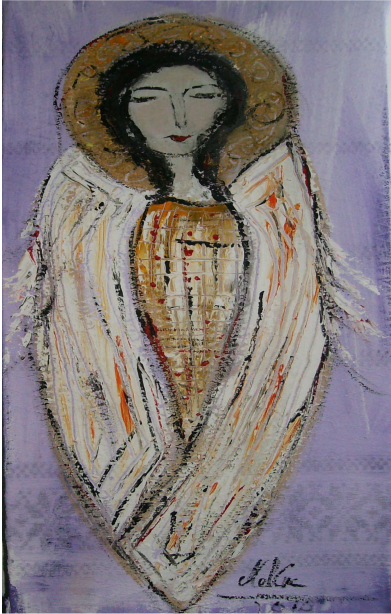
10

furnicături în picioarele de plumb ale gândului,
 în grădina castelului trage să moară Dumnezeu,
 vine îngerul negru, urlă,
 aici suntem la poalele
 Pământului, domnilor, aici nu există milă
 și nici îndoială,
 aici eu sunt Dumnezeu,
 ați vrea să fac vreo referire la lipsa de calitate a
 Cuvântului?
 tac. mi se pare că sunt balega marelui Eu.
 nu poți fi fotoliul de aur al îndoielii
 fără să jignești înfinirea aceluia,
 a Cuvântului care tace,
 de ce taci, Domnule Cuvânt?
 spune vorbe și duh, spune măcar o treime firavă,
 universul e liber de moarte,
 moartea e liberă, liberi suntem
 să ne alegem sinuciderea perfectă,
 împreună sinucidere

desen de Elena-Liliana Fluture

Melania CUC – Expoziție de pictură

Melania CUC – Expoziție de pictură

Petre Rău

Lângă liniștea creației

Poetul Dionisie Duma a scos în anul 2008 la editura "Pax Aura Mundi" din Galați volumul bilingv intitulat „Lângă liniștea inimii”, cu o traducere în limba franceză de Paula Romanescu.

Poemele incluse se adresează unui cititor modern de poezie, care nu mai are timp de pierdut și vrea să se convingă repede că merită să-i citească volumul. În cele ce urmează mă voi opri în principal la aspectele de promovare a valorii literare a cărții, voi încerca să susțin prezența acesteia în spațiul public, să desprind și să transmit mai departe mesajul intenționat al poetului, în speranța că l-am putut percepe corect, participând totodată, cu modestul meu condei, la procesul de educare estetică a publicului.

Chiar dacă este un modernist convins, până și titlul cărții, dar mai cu seamă conținutul ei, îl recomandă pe Dionisie Duma drept un nostalgic incurabil și un adept al expresivității retro. Autorul cultivă în poezia sa un limbaj poetic deloc amenințat de primejdia închiderii în sine sau de pierderea legăturii cu viața. Aparent, multe dintre poeme pot da senzația că sunt construite în vers alb, numai că poți avea surpriza să le descoperi rima în altă parte decât în locul ei obișnuit. La fel de surprinzător avem de-a face, în multe poeme, cu versuri rupte în succesiuni regulate, de așa natură încât să păstreze, ba chiar să accentueze ritmicitatea conținută de acestea. Ca poet modern care se respectă, Dionisie Duma se simte oarecum eliberat în cea mai mare parte de formele de constrângere formală ale versificației, preferând uneori să-și exprime direct emoțiile. Cu toate acestea, versurile libere, tonul dat de ritmul interior al poeziei, sunt adesea învăluite de versuri cu rimă și ritm, chiar și de combinații de cuvinte care ajută să dea forma. Ritmul poeziei urmează cu desăvârșire ideea, o subliniază, o conturează, precum curgerea unei ape netulburată de nimic în cale: “Starea de a fi / orb se / învață. / Uite, cum / vin undele / cum trec / secundele / ia-le în / inimă, / ascunde-le!” (Îndemnuri, p.12). Aparent, acest poem este unul ludic. În fond, jocul de cuvinte creează un spațiu imaginar de o complexitate fascinantă. Mai precis, dimensiunea ludică a scrisului poate să nu fie prea lesne vizibilă, dar ea există în versurile poetului, iar uneori capătă chiar accente grave sau este însoțită de inocente ironii.

Iubirea în poezia lui Dionisie Duma apare deseori în stări lirice complexe, motivul fundamental fiind cel al revelației. Iar asta se întâmplă chiar și atunci când sentimentul este invocat într-un moment de descurajare: “Nimic / pe lume / mai trist / ca zăpada / strivită / de / urmele tale!” (***, p.10). Din perspectiva abstractă a durerii, apăsarea adâncă a semnelor unei iubiri rememorate învăluie complet universul stărilor sufletești ale eului liric: “Camera respira / din aerul / plămânilor tăi / și fiecare obiect / îți purta / ampretele” (Macromolecularo, p.14), în timp ce iubita este văzută în orice crâmpie de natură, fie și în momentele de indisolubilitate: “Îmi sari în / brațe plină / de rouă / și

pielea ta / o imensă câmpie / înflorește sub / ochii mei / aburiți” (Duminică spre luni, p.20).

În poemul care dă și titlul volumului poetul preferă să fie bacovian, prin trăirea sumbră a delirului care năruie orice speranță pe mai departe: “Mâna ta / trezește sunete / pe harpa târzie / alunecând / spre delir... / ... Văd cum / ajungi la / puterea / lacrimii mele.” (Lângă liniștea inimii, p.46).

Dorul e sentimentul care bânuie ființa umană ori de câte ori înmugurește primăvara. Atunci pare că divinitatea retrezește totul la lumină, că întunericul de până atunci era de mult așteptat să dispară: “Mă bânuie un dor de-a ta făptură / Pe crengi albastre mugurii plesnesc / Și vine Zeul, singur, în trăsura / Cu chip de heruvim dumnezeiesc.” (Epistolă, p.52). Cu ușoare attribute romantice, poemul este o reflecție asupra actului de iubire absolută, așa cum numai actul creștin mai prescrie. Iată, din nou primăvara, cu sărbătorile ei pascale, când reînvierea te îmbie să fii statornic, să reiei bătaia cu existența și să o duci până la capăt: “Ca un fulg neștiut / mă îndrept înspre cer / prin liniștea pură / mi-a-nflorit în Prier / Rugăciunea pe gură. / Nu aștept nici / un tren / de plecare-n Neunde / mă pătrunde-un refren / numărat în secunde” (Duminica Mare, p.54).

Multe secvențe poetice devin meditații pe tema trecerii timpului. Timpul este esențial, el acaparează totul, înghite chiar și spațiul echivalat cu universul poetului. Timpul este cel care transportă totul către armonia divină, acolo unde nu există nicio disonanță în ritualul metafizic al devenirii. Pe aceeași treaptă cu timpul, creația poetică a lui Dionisie Duma așază iubirea, cea fără de care însuși poetul nu-și are sensul. Părând un senin abandon, eul liric își găsește modalitatea de a fi permanent sub aripa sublimului din dragoste: “...pentru siguranță / deplină mi-am / trans-ferat inima / în pulsul / timpului tău.” (Perspectivă, p.30).

În timp ce viața este înfățișată extatic, moartea apare cel mai des invocată ca pe un fel de stare de calm mioritic. De pildă, eul liric își îngăduie contemplarea unui presupus final, în apropierea căruia până și muzica interioară se dogește. Ritualurile cotidiene evocate nu ne spun decât că, până la urmă, lumea este în continuă surprare:

(continuare în pag. 12)

(urmare din pag. 11)

"Moartea face / exerciții libere / încordându-și aripile... / ... Și ultimul Cântec / trece prin mine / ca printr-o / spartă / vioară..." (Ultimul cântec, p.16). Pretextul este mai mereu unul ironic. Moartea este provocată la discuție și, în ciuda faptului că ea "operează" cu oameni, eroul liric îi demonstrează fățiș imposibilitatea de a fi "umană": "Moartea, oare, ce-o mai fi zicând? / Mai cotrobăiește prin unghere? / Am visat-o, două nopți, la rând / Prăbușită-n propriile-i mistere... //... Doamne, într-o zi prea luminoasă / Să învețe ce înseamnă-o coasă!" (Lecție, p.38).

Chiar purtând sensul unor aluzii pseudobacoviene și preluând din expresivitatea poetului plumbului, poemul "Pseudobacoviană" (p.28) are revelația unora dintre cele mai stranii viziuni: "Picură ploaia și mă pătrunde / Gândul se-ascunde în clipe rotunde // Și tu, din ceruri, furi rouă de stele / Și umpli paharul viselor mele // Toamna, pe dealuri, și-ascute cuțitele / Și păsări de iarnă plutesc, obositele". Aici, poetul își privește viața din perspectivă amănunțită a senectuții. El nu lasă nimic la voia întâmplării, dar mai ales nu lasă cuvintele să se îngheșue după bunul lor plac, nu lasă ideile să umble la voia întâmplării, nici metafora doar să grimeze poemul. Fiorul liric este continuu prezent, starea de bine care îi-o produce se metamorfozează într-o ispită seducătoare.

Deși aflat la o vârstă la care este și drept și onorabil să o simtă, poetul nu trece printr-o criză de natură existențială, iar acolo unde dă semne de așa ceva reușește să depășească momentele de cumpănă prin meditație. Însă anii adunați ca experiență de viață îl îndreptățesc să se pronunțe, uneori fățiș, alteori cu mai multă sfioșenie, dându-ne impresia că timpul este o problemă pe care o poate stăpâni riguros și exact atât cât trebuie. Așa încât, putem avea senzația că aceleași momente din zi sau aceeași stare spațială nondimensională dezlanțuie în eul liric un misterios impuls de a repune în discuție și de a regândi totul. Pentru că, vom observa în versurile din volum, reflectarea devine o veritabilă stăruință ce coagulează și structurează poezia, oferindu-i o axă și un centru de greutate.

Într-un poem cu rimă interioară (ca multe altele), un gând de fugă spre nicăieri se naște abia atunci când ființa nu-și găsește țelul și când nu mai sunt speranțe de a-și regăsi liniștea sufletească: "Și dacă e vară / și dacă e toamnă / și dacă... / Trenul merge pe / aceleași șine / spre o gară / inventată de noi. / Zâmbetul tău / spulberă orice / tentativă / de întoarcere / înapoi..." (În tren spre Comănești, p.66). Este o poezie a miraculosului și a vieții care se prelungește în moarte.

Deși esențial modernă, poezia lui Dionise Duma revalorizează într-un mod original elementul tradițional, în special esența liricității. Poemul "Ultima partitură" (p.68) este o mostră de poezie aparent modernă, căreia îi pasă de metaforă pentru că știe că poate ieși în haine literare în stradă. Singurătatea de sticlă e fără leac pentru că permite comunicarea iluzorie, cu nimeni, prin însăși vederea lucrurilor, ambiguizând disperant totul, prin falsă claritate. De prea multă singurătate eul liric percepe și cele mai ascunse surse sonore care îl înconjoară din toate părțile: "Liniștea cu / ochi dilatați / de nesomn / bătută în / cuie în / camera mea / fără pereți". În opinia mea, acest poem poartă în el o substanță edificatoare, atât pentru universul metaforic, cât și pentru cel semantic.

Lată însă un alt poem, în care poetica este în egală măsură a existenței și a cunoașterii. Subiectul cunoașterii este însă eul liric, autorul considerând că în jurul acestuia se circumscrie întreaga lume reală. În acest poem, deși poate părea că poetul se lasă mai interesat și mai emoționat de sentiment decât de idee, condiția socială devine imperioasă atunci când i se descoperă o parte din tragism și când te prinzi să judeci blând rosturile ei într-o lume care nu se judecă pe sine: "Bătrânii dorm în paturi suprapuse / Ei sunt bolnavii vechiului spital / N-au niciun sens și niciun ideal / Doar amintiri din vremurile-apuse." (Bătrânii, p.70). Rima, atunci când este folosită, când în stil clasic, când interioară, creează un efect de armonie eliberatoare care contribuie în plus la aspectul tensionat al poemelor.

Mai rar, dar fără să le ocolească, într-o tonalitate mai stinsă ce conferă poemelor o frumusețe stranie, pot fi recunoscute și drame sufletești, de regulă invocate din memorări. Pentru că, trebuie să recunoaștem, multe din poemele autorului stau într-o perspectivă memorialistică. Stilul acestora este însă mai solemn și mai accentuat penetrabil. De fapt, la nivel stilistic, autorul redescoperă formula tradițională, căutând să repună în valoare substanța spirituală, ca și pe cea lirică, ambele induse prin vers. Încurcat de vicisitudini peste care pășește permanent cu trezie, probabil tocmai când credea că și-a deslușit trăirea, eroul liric descoperă că încă mai sunt semne de întrebare ce îl vor silui pe mai departe: "Vin din zona sufletului mut / Văduvit de orice alinare / Între un sfârșit și-un început / S-a ivit un semn de întrebare" (Lucrurile, p.72).

La Dionisie Duma, forța cuvintelor, așezarea lor măiestrită în poeme, determină cristalizarea unor frumoase dantelării lirice. Din cuvinte alese meșteșugit se creează imagini diferite, cu rezonanță afectivă care alcătuiesc de fapt un tot.

Dionisie Duma - un poet care explorează și vede esențial lucrurile, reușind totodată să le comunice într-un mod profund.

Alexandru Ovidiu VINTILĂ

Traian Brăileanu, activitatea politică vs. opera științifică

(continuare din numărul trecut)

Pe 17 iulie 1932, Garda de Fier va obține cinci locuri în Adunarea Deputaților, după care în 1937, pe 20 decembrie, la alegerile parlamentare generale, beneficiind și de un pact de neagresiune cu PNT - Iuliu Maniu, PNL - Gh. I. Brăteanu, Partidul Evreiesc și Gruparea C. Argetoianu va înregistra un scor remarcabil, clasându-se pe locul al treilea, după PNL și PNT²². De această dată și Traian Brăileanu este ales senator pe listele Partidului Totul pentru Țară.

Această perioadă va fi una efervescentă pentru Traian Brăileanu, deși una foarte tulbură²³, cu tot felul de lupte surde și, din păcate, din ce în ce mai radicale, pe scena politică românească. Tot în această perioadă, însă un an mai târziu, în 1933, după cum am amintit deja, Traian Brăileanu este decorat, pentru merite deosebite în domeniul învățământului, de regele Carol al II-lea.

Important pentru Traian Brăileanu este și anul 1936, în acest an, la inițiativa directorului Institutului Internațional de Sociologie, Gaston Richard, este invitat să adere și devine membru al prestigioasei Academii de Științe Politice de pe lângă Columbia University din New York. Tot de-a lungul anului 1936, la 5 aprilie, apare la Sibiu, la Editura Totul pentru Țară, lucrarea ideologică scrisă de Corneliu Zelea Codreanu și intitulată *Pentru legionari*. În această carte, printre multe altele, Codreanu subliniază că „[...] piatra unghiulară de la care pornește Legiunea este omul, nu programul politic, reforma omului, nu reforma programelor politice. Legiunea Arhanghelului Mihail va fi, prin urmare, mai mult o școală și o oaste decât un partid politic”²⁴. Imediat, pe 1 mai 1936, se deschide Tabăra legionară profesor Traian Brăileanu de la Rădăuți, principalul rod al acesteia fiind construirea bisericii Sfântului Arhanghel Mihail.

În 1937 Brăileanu alcătuiește o nouă carte formată din două studii publicate, anterior, în revista *Revue internationale de sociologie*. Este vorba despre *Statul și comunitatea morală*, Cernăuți, Editura Însemnări Sociologice, 1937 (volumul conține studiile *L'État et la Communauté Morale. Essai philosophique* și *Essai sociologique sur la liberté humaine*, traduse în limba română). Această carte a fost reeditată în epocă, în 1940, la București, la Editura Universul. Tot în 1937 va mai publica *Sociologia și arta guvernării (articole politice)*, Cernăuți, Editura Însemnări Sociologice, fiind reeditată într-o a doua ediție, în 1940, la editura bucureșteană Cartea Românească. În această lucrare, Brăileanu, cel care a reevaluat ideea de elită, apreciază rolul de organizator și educator al lui Corneliu Zelea Codreanu, în sensul efortului de a crea o nouă elită politică²⁵.

Fundamentală era și formarea unei elite economice românești, potrivit sociologului cernăuțean, mai ales în condițiile existente la acea vreme, cu atât mai mult în Bucovina și Basarabia. Aceasta depindea de constituirea inițială a unei elite politice ascetice și incorruptibile. Cum afirma Brăileanu în a sa *Sociologie și artă a guvernării*: „Cert este că formarea unei elite

economice românești e necesară. Ea se va putea înfăptui sub scutul unei elite politice ascetice și incorruptibile”²⁶.

Repere incontestabile în ceea ce privește opera sociologului cernăuțean sunt și manualele pentru învățământul secundar, aprobate de Ministerul Instrucțiunii Publice, *Elemente de sociologie pentru clasa a VIII-a secundară* (1935) și *Etica pentru clasa a VIII-a secundară* (ediția I, 1935 și ediția a II-a, 1936), acesta din urmă fiind primul conceput și apărut în țară.

Pentru ca panopticul preocupărilor lui Traian Brăileanu să fie complet trebuie să amintim și de intensa activitate publicistică a sociologului cernăuțean, om de știință datorită căruia Cernăuții au rămas în istoria sociologiei românești interbelice, ca urmare a fondării Grupului de la Cernăuți, dar și a revistei „Însemnări sociologice”, aceasta din urmă văzând lumina tiparului în 1935. În același an apare și o altă revistă de impact, însă de această dată este vorba de o revistă literară, „Iconar”, de ale cărei începuturi se pare că Traian Brăileanu nu era străin. Mai mult chiar, Vasile I. Postecă, cum menționează Carmen Brăgaru într-un articol publicat în „România Literară”²⁷, face următoarea mărturisire: „Te vei mira să auzi că decizia asupra înființării revistei „Iconar” s-a luat în casa sociologului Traian Brăileanu. Erau de față Mircea Streinul, Ionel Țurcanu, Liviu Rusu și eu. Eu aveam o sumă de bani rămasă din colecta publică făcută pentru înmormântarea Valeriei Trăistaru, ce murise de tuberculoză în spital. Așa a dat Dumnezeu că am adunat mai mult decât ne-au fost cheltuielile pentru înmormântare. Și cum n-am avut cui da banii, am decis să începem cu ei o revistă de literatură și spiritualitate. Atunci, în casa domnului profesor, s-a pornit Iconarul. Am avut bani pentru primele două numere, pe urmă revista a prins frumos și s-a putut susține din vânzarea sa”. Despre gruparea polarizată în jurul revistei „Iconar”, Emil Satco spune că este una „a intelectualității bucovinene interbelice având ca scop promovarea unei literaturi originale, în jurul revistei cu același nume”²⁸. Mai mult, Mircea A. Diaconu afirmă că mișcarea, apărută înaintea revistei, s-a ivit din sentimentul de redeșteptare națională, fiind preocupată de sincronizarea cu literatura română din Regat. Din acest motiv a fost frământată de căutări ideologice și estetice, precum și de disensiuni politice. „Cu toate acestea, pe fondul rupturii de generația anterioară, tinerii scriitori au creat ca fundal o stare de comună preocupare pentru inovație, au fost mobilizați de sentimentul noului, iar finalitatea militantă a gesturilor lor era indiscutabilă. Atitudinea protestatară și iconoclastă a devenit treptat un scop în sine și dacă la început era, aproape involuntar îndreptată împotriva literaturii locului, ea a vizat cu tot mai multă fervoare însăși literatura română, pe care o parte din tinerii bucovineni aveau orgoliul să creadă că o pot fundamental revigora”²⁹.

Referitor la revista „Însemnări sociologice”, Dan Dungaciu remarcă: „În primul număr, din 5 aprilie, articolul de fond este semnat de Traian Brăileanu și se intitulează *Ce vom însemna*. Frapează tonul răspicat în care profesorul indică mijloacele și obiectivele

(continuare în pag. 13)

revistei ce-o conducea: o revistă de teorie sociologică pusă în slujba unui scop bine stabilit – întărirea statului național și în același timp o acerbă luptă pentru evitarea a ceea ce Traian Brăileanu numea *ospățul lui Polifem*, în fond, denumirea eufemistică prin intermediul căreia profesorul desemna instaurarea comunismului în România. Despre țintele și scopurile revistei vorbesc limpede și fără ascunzișuri textele directorului ei: *Sociologia nu este și nu poate fi decât mijloc; noi nu-i atribuim o valoare în sine. Ea servește constituirii unei tehnici sociale care, și ea e pusă în slujba unui scop precis. "Însemnările sociologice" expun această tehnică, cu un ansamblu de reguli pentru arta politică, pentru acțiunea îndreptată spre înfăptuirea unui Stat național românesc puternic (Teza sună aproape identic cu prestația pe clasicul sociolog Max Weber o avea și o afișa în preajma primului război mondial. În realitate, întreaga prestație a germanului – „național liberal” ca formulă politică – pivotă în jurul idealului unui stat german puternic și respectat. Vezi: Wolfgang J. Mommsen, „Max Weber and German Politics, 1820-1920”, The University Chicago and London)³⁰.*

Semnificativ este și faptul că printre colaboratorii revistei, care a apărut cu intermitențe în două etape 5 aprilie 1935 – februarie 1937, când a fost interzisă, și septembrie 1940 – 15 ianuarie 1941, se numără actanți de primă importanță ai scenei publice interbelice: Leon Țopa, Ion Țurcanu, Ion Negură, Ernest Bernea, D.C. Amzăr, V. Băncilă, P.P. Panaitescu, Traian Herseni.

Ecoul în epocă a avut și proiectul susținut de Grupul de la Cernăuți intitulat „Universitatea țărănească”. Acest concept „constituie un punct solid de sprijin, o temelie puternică pe care se poate ridica clădirea Statului național”³¹. „Lucrarea lui Leon Țopa, *Universitatea țărănească* – cea care fundamentează teoretic întreprinderea cernăuțenilor – a apărut în anul înființării revistei *Însemnări sociologice*, dar acțiunea grupului a fost anterioară lui 1935. *Societatea pentru cultură* din Cernăuți, condusă de G. Nandriș, a organizat în iarna 1933-1934 în comuna suburbană Roșca-Stânca o *Universitate țărănească*. Inițiativa a venit din partea lui Dimitrie Gusti, care era atunci ministru al Instrucțiunii Publice. Dar, atât programul, cât și întreaga realizare, difereau de schița organizării *școlii superioare sătești*, pentru că școala fusese îndrumată de la început de delegatul *Societății pentru cultură*. Adică, Traian Brăileanu”³².

În opinia lui Leon Țopa, „Universitatea populară”, afirmă același Dan Dungaci, se prezenta ca mijloc ultim de înfăptuire a educației poporului¹. Deosebirile în această privință dintre Grupul de la Cernăuți și Școala de la București constau în faptul că echipa lui Gusti era foarte pragmatică, ei pregătind țăranul să facă față nevoilor urgente, în schimb cei grupați în jurul lui Brăileanu nu acceptau doar școlile agricole, ci mergeau mai departe, militând pentru o instruire culturală temeinică, ei văzând în cultura poporului o formă, un mijloc de salvare în fața greutăților zilei, făcând astfel față oricăror structuri economice sau politice. Peste toate acestea, gruparea cernăuțeană avertizase că pătura de jos din România, deși săracă și lipsită de o pregătire tehnică, nu ajunsese la o criză morală, un învățământ covârșitor tehnic riscând să declanșeze o astfel de criză.

Dincolo de aceste diferențe de opinie, cele două școli de sociologie românești au cultivat relații amiabile, dialogul dintre cele două atingând apogeul în 1939 când o echipă a Grupului de la Cernăuți condusă de Leon Țopa a realizat o monografie sociologică a micro-regiunii Gura-Humorului, Vornet și Mănăstirea Humorului. Inițiativa a fost primită foarte bine de Dimitrie Gusti, acesta trimițându-l atunci să ia legătura cu echipa cernăuțeană pe Traian Herseni.

În paralel cu activitatea publicistică intensă³⁴, despre care am vorbit deja, și întreprinderile Grupului de la Cernăuți, Traian Brăileanu, în această vreme, își clădește edificiul operei sale științifice³⁵, precum și o carieră politică serioasă.

Anul 1938, imediat după 10 februarie când Carol al II-lea instaurează propria-i dictatură, este unul ce se înscrie pe o traiectorie difuză, întunecată, departe de ceea ce ar fi trebuit să însemne normalitatea. Regele notează la 18 mai 1938 că „în aceste vremi trebuie luate măsuri cât se poate de energice spre a stârpi răul [legionarismul] până în temelii. Și școala e teribil de infestată”³⁶. Nu stă pe gânduri prea mult și pornește o prigoană împotriva legionarilor. Aceasta culminând, spre sfârșitul lui 1938, în noaptea din 29 spre 30 noiembrie, cu uciderea liderului mișcării de extremă dreaptă din România acelor ani, Corneliu Zelea Codreanu. Apar noi și noi tensiuni. Într-un astfel de climat, Brăileanu poartă corespondență cu Gaston Richard și Andre Joussein, sociologi francezi renumiți, publică în reviste din străinătate, făcându-se remarcat peste hotarele țării.

România anului 1940 se află într-o situație catastrofală: Transilvania de Nord – Est, Basarabia, Bucovina, Ținutul Herța și Cadrilaterul sunt smulse, rând pe rând, din trupul țării. Nefăcând față crizei din vară, de o amploare mare, la 6 septembrie 1940 regele Carol al II-lea abdică în favoarea fiului său, care redevine rege sub numele de Mihai I. De notat este și faptul că pe 5 septembrie 1940, cu doar o zi în urmă, prin Decretul regal nr. 3052, Carol al II-lea acorda generalului Antonescu, devenit ulterior mareșal, depline puteri în a conduce țara, păstrându-și totodată prerogativele constituționale. Urmările: Constituția din 1938 este suspendată, iar legionarii aflați în închisori sunt eliberați, prin aceștia Antonescu urmărind cultivarea unei prietenii cu Germania. Tot în 1940, însă în vară, pe 30 iulie, respectiv pe 8 august sunt emise decrete-lege care prevăd o suită întreagă de discriminări pentru evrei, cum ar fi, printre altele, faptul că aceștia nu mai au dreptul să dobândească funcții publice, proprietăți rurale, să participe la activitatea publică a țării, să fie militari de carieră. Una dintre cele mai aberante prevederi este cea conform căreia sunt interzise căsătoriile între români și evrei³⁷.

Anul 1940 va fi, pentru activitatea politică a lui Traian Brăileanu, unul în care va atinge apogeul, fiind ales pe data de 14 septembrie ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor în noul guvern legionar, avându-i în calitate de secretari

(continuare în pag. 14)

generali, în cadrul ministerului pe care-l va conduce, pe Traian Herseni și Vladimir Dumitrescu. Devenit ministru, se transferă de la Universitatea din Cernăuți la Universitatea din București. În același an este nevoit să urmeze calea refugiului, fiind nevoit să lase în urma sa casa din Cernăuți și toate bunurile, astfel fiind pierdute iremediabil o mulțime de cărți și documente, practic o bibliotecă întregă a cărei valoare, nu atât materială, cât spirituală, ar fi imposibil de estimat.

Este numit ministru ca urmare a proclamării României **stat național-legionar**, prin Înalt decret regal semnat de Regele Mihai I și contrasemnat de Ion Antonescu, conducător al statului român și președinte al Consiliului de Miniștri³⁸. De asemenea, se acreditează ideea că Brăileanu a fost numit ministru și pentru că în urma decesului lui Nae Ionescu, survenit pe 15 martie 1940, sociologul bucovinean era considerat cel mai de seamă ideolog al Mișcării Legionare.

În intervalul 23 sept. 1940 - 18 ianuarie 1941, Traian Brăileanu, în calitate sa de ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor, semnează o serie de decrete care au importanță variabilă, de la demiterea sau reprimirea în funcție a unor profesori de specialitate, până la impunerea unor măsuri radicale și abuzive, credem noi, în concordanță cu activitatea sa politică.

Din păcate, această perioadă este marcată de violențe extreme, Mișcarea Legionară transformând România într-un teatru de confruntări sângeroase, personale și vindicative. Oripilat de crimele săvârșite de extrema dreaptă, după asasinările lui Iorga (27/28 noiembrie 1940) și Madgearu (27 noiembrie 1940), fapte cu care nu putea fi de acord, Traian Brăileanu își depune imediat demisia, însă revine asupra acesteia, cum explică Dan Dungaciu, cedând „în fața argumentului că o părăsire a guvernului în acele momente de către el și alții care intenționau același lucru ar fi aruncat țara într-un haos și mai mare”³⁹.

Tudor Brăileanu își amintește cum tatăl său, Traian Brăileanu, a încercat în acele clipe să-l ajute pe Iorga: „Nicolae Iorga îi dă un telefon lui Traian, zicând că se simte amenințat și nu știe ce să facă. Traian îi spune să stea liniștit la Văleni. Aflând de intenția de a-l aresta pe Iorga, îl somează pe Horia Sima să oprească această tentativă. Acesta pleacă cu o mașină spre Văleni. Din cauza vitezei mari aceasta se răstoarnă și trebuie să caute alta. Astfel, ajunge prea târziu, faptul fiind consumat”⁴⁰.

Odată cu valul de violențe extreme, care și-au atins apogeul cu uciderea în chip bestial al celor doi amintiți mai sus, și Traian Brăileanu simte cum a pășit în zona unor nisipuri mișcătoare, în vârtejul unei confuzii greu de soluționat și în care nu își regăsește locul. De fapt nici nu va mai fi mult timp ministru, doar până pe data de 21 ianuarie 1941.

Urmează rebeliunea legionară dintre 21 și 23 ianuarie 1941, țara fiind aruncată în haos.

Concomitent cu toate aceste evenimente Traian Brăileanu va continua să fie interesat de publicarea operei sale, conștient fiind de faptul că aceasta, singură, este ceea ce contează.

Cum lesne se poate observa, Brăileanu și-a construit concepția sa sociologică și, implicit, opera sa

științifică⁴¹ „pe baza unui plan bine chibzuit”⁴², desăvârșind-o odată cu apariția *Teoriei comunității omenești*, apărută în anul 1941, în două ediții, la București, la Institutul de arte grafice Cugetarea – Georgescu Delafras. Lucrarea, indubitabil cea mai importantă a sociologului cernăuțean, a fost finalizată în 1937, dar neavând posibilitatea să o publice imediat, autorul s-a străduit să o actualizeze, îmbunătățind-o cu noi capitole și o bibliografie de ultimă oră, apărută până în anul 1940.

22 Op. cit., p. 56

23 Ion Gheorghe Duca este asasinat de legionari pe peronul gării din Sinaia pe 29 decembrie 1933 la orele 21.30.

24 Codreanu, Zelea Corneliu, apud Mișcarea Legionară în țară și în exil. Puncte de reper (1919 - 1980), cronologie documentară de Dinu Zamfirescu, București, Pro Historia, 2005, p. 49

25 Buzatu, Gheorghe; Ciucanu, Corneliu; Sandache, Cristian, op. cit., p. 283

26 Brăileanu, Traian, *Sociologia și arta guvernării. Ediția a II-a, București, Editura Cartea Românească, 1940, p. 131*

27 Brăgaru, Carmen, *Iconarii pe înțelesul tuturor, revista „România Literară”, Anul 2005, Nr. 10*

28 Satco, Emil, *Dicționar de literatură. Bucovina (În colab.), Suceava, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbierea”, 1993, 100*

29 Diaconu, Mircea A., *Mișcarea „Iconar”. Literatură și politică în Bucovina anilor '30, Iași, Ed. Timpul, 1999, p. 67*

30 Dungaciu, Dan, *Elita interbelică. Sociologia românească în context european, ed. cit., p. 23-24*

31 Brăileanu, Traian, *Prefață la Țopa, Leon, Universitatea țărănească – teoria și practica ei, Cernăuți, 1935, în Dungaciu, Dan, Elita interbelică. Sociologia românească în context european, ed. cit., 2003, p. 27*

32 Ibidem, p. 27

33 Op. cit., p. 28

34 A condus pe lângă revista „Însemnări sociologice”, „Cugetări”, „Poporul”, „Gazeta poporului” și „Înălțarea” (la Sibiu, între 1940 - 1941)

35 Opera lui Traian Brăileanu este formată din lucrări de filozofie, sociologie și politică, după cum se vede nelimitându-se doar la sociologie, știut fiind că profesorul cernăuțean a început să se preocupe de sociologie de abia după ce devine cadrul universitar.

36 Dinu Zamfirescu, op. cit., p. 68

37 Ibidem., p. 106 – 107

38 Buzatu, Gheorghe; Ciucanu, Corneliu; Sandache, Cristian, op. cit., p. 60

39 Dungaciu, Dan, *Traian Brăileanu, Omul și opera – Trepte către o monografie (prefață), ed. cit., p. 15*

40 Brăileanu, Tudor, op. cit., p. 203-204

41 Potrivit sociologului Leon Țopa, opera lui Traian Brăileanu mai include și o serie de cursuri, după cum urmează: *Istoria științei politice, Sociologia și filozofia istoriei, Istoria teoriilor sociologice, Etica generală, Istoria doctrinelor politice. Toate acestea nu au văzut lumina tiparului încă, fiind, în general, excepție făcând ultimul curs, șapirografiate sau dactilografiate după notele luate de unii studenți de-ai profesorului cernăuțean.*

42 Trebici, Vladimir, *Schiță biobibliografică. Traian Brăileanu, în „Revista de filozofie”, XL, 1993, nr. 3, p. 233-237.*

(va urma)

Melania CUC

Rădăcinile romanului modern

Apărut la Editura Transilvania, în cadrul Colecției Cititor de Proză, (aparținând Proiectului cultural de anvergură coordonat de cărturarul de talie europeană Emanuel Pope) - volumul "Incursiune în romanul grec-latin", autor Dorina Șișu, se constituie în unul dintre evenimentele editoriale de marcă ale anului 2010.

Nu trebuie să citești toate cele aproape 150 de pagini ale cărții pentru a te dumiri că un astfel de demers literar nu a fost gândit pentru "ronțăitorii" romanelor roz-bombon și nici pentru cei care nu dețin dorința de incursiune în ceea ce ne place să credem că este matricea culturii europene, - avem aici geneza însăși a Literaturii pe care noi o disecăm, mai mult dintr-o memorie colectivă la îndemână, decât după studii aprofundate, de gen.

Dorina Șișu sparge pojghița blazării contemporane, coboară în tainițe străvechi și, cu uneltele căutătorilor de comori intelectuale indubitabile, reușește să scoată pe piața de carte o lucrare care, cred eu, ar trebui să își aibă locul său pe raftul bibliotecilor școlare, locul de unde încep, sau ar trebui să pornească, mai toate călătoriile spirituale.

Dorina Șișu nu face Teorie de dragul teoriei și fiecare idee folosită drept cheie a logosului ziditor de pagini extrem de interesante nu doar ca istorie literară, dar și ca Viață de dinainte ca romanul ca gen să aibă viață, - fiecare idee, zic, aici este aidoma unei cariatide. Structuri arhitectonice elevate și stil particular, muncă de creație dar și sisifică trudă de cercetare, - iată spațiu prin care autoarea se mișcă elegant, - așa, ca și cum ar caligrafia, pe falii de nisipuri nemișcătoare, codul cel prin care noi, cei mai mult sau mai puțin ignoranți, să putem dibui universalitatea Cuvântului, să reușim să ne împărtășim din trezirea aceea urieșească, a două civilizații, a două fenomene colosale care stau la baza vremurilor în care trăim. Prezentul se datorează trecutului.

Incursiune în romanul grec-latin este un studiu vast, ambițios și pe măsura unei penelope care țese cu și printre însemne prăfuite de vechime. Autoarea prinde în pagini distincte toate cuvintele potrivite, împodobește textul-la-subiect cu "purpura și aurul" călătoriilor de inițiere pe care, intelectual vorbind, le ducem cu toții, noi muritorii, pe vârful aripilor, sau... șontâc-șontâc.

Ecuatiile componistice, de „laborator” - tehnica mânăuirii științifice a sintagmelor ce fac pod între lumea greco-romană și Aventura umanității, cu apogeul său în

Mileniul Trei, - rațiunea descifrării pasajelor peste timp, demersul făcut pas cu pas pe calea cunoașterii pornind din punctul zero al prozei europene, și implicit a celei românești, - ar fi putut duce la o inapetență pentru informație pentru cititorului de azi - care, vai, optează mai mult pentru lectura pe "diagonală" în devafoarea unei lecturi sistematice, serioase. Nu a fost să fie așa! Cartea te atrage magnetic.

Dorina Șișu are stil, șarm personal și harul scriitorului făcut, nu născut și care, dacă ar vrea, ar putea scrie poeme până și într-un caiet de Algebră.

Împărțirea cărții pe capitole și, mai apoi, zidărirea fiecărui capitol în mai multe eseuri structurate pe teme interesante prin unicitatea abordării, - toată structura cărții de față vine și accentuează procedeul prin care studiul se derulează firesc, prin potrivite într-un puzzle care te incită prin inedit și enigmă. În acest sens, considerațiile critice nu pot fi decât unele favorabile.

Povești și umbre de "basm" antic se prefiră între tradițiile care, așezate fiind în oglindă, ne arată pe noi, oamenii, - așa cum am fost, cum încă mai suntem: amatori de vise și de aventuri fantastice.

Plonjarea, cu sau fără lonjă de siguranță, în golul de sub cupola Circului lumii atemporale, - iată forța și rațiunea Dorinei Șișu, - talentata și harnica autoare a unei cărți în care zeii și oamenii devin persoane.

Pe parcursul lecturii nu poți să nu te detașezi de mediul ambiant modern, să nu uiți pentru o clipă că există ornice electronice și mașini infernale, cu combustie.

Lectura te fură și... te lași în voia cuvintelor anume alese, așa precum Ulise însuși se lăsa dus de vântul opintindu-se-n pânda corăbiei.

Dorina Șișu deține o filosofie (care ține de exercițiul exploratorilor, a eroilor din romanele dintotdeauna) are tenacitate și forța nativă prin care discerne lucrurile importante din noiamul informației de bibliotecă.

Iată esența care stă la baza scrierii cărții sale, - carte zidărită ca un pod de legătură între Odiseea, Metamorfozele și Don Quijote. Ne deschide porți interesante către autorii din antichitate, apoi doar sugerează jaloanele care, odată urmate, ar trebui să ne ducă spre taina și destinul coloșilor literaturii din secolul tușat de ritmul diabolic al industrializării.

Incursiune în romanul grec-latin este o lectură necesară, în aceste vremuri de redefinire, fie și numai pentru a ne smeri, a recunoaște că nu noi, cei de Acum și de Aici, suntem Alfa și Omega minunii ce se numește Literatură.

Oana PANAIT

Quo Vadis... filosofia?

Motto: *"Historia magistra vitae"*

Dacă ne gândim că sufletul poate fi o adâncă simțire reducionista a unei stări de fapt, atunci sentimentele-trăiri iraționale ale ființării întru Absolut sunt o expresie încleștată în noi înșine, precum un copac cu frunze desfrunzite de conținut. Sentimentul sau "sentimentalismul" - azi, aparent speculativ și egoist sieși, afectul care generează acea angoasă nedefinită și totuși atât de ancorată între realitate și iluzie, între oniric și trezie, între finit și infinit - poate să fie în vechiul spirit maniheist (Bine/Rău, Adevărat/Fals), o alterfață a gândirii raționale, umbra unui spirit raționalizant de tip cartezian opus în aparență unui dicton de tipul "Credo, quia absurdum" (iraționalul suprem - "Cred, pentru că e absurd"), care a făcut ravagii în "întunecatului", pe nedrept catalogat în maniera aceasta, Ev Mediu, dicton atribuit greșit Sfântului - Preafericitului, în varianta ortodocșilor - Augustin și contracarat mult mai târziu de Steinhardt, "Cred, Doamne, ajută necredinței mele" într-un... jurnal al fericirii.

Iraționalul-dualul gândirii (ratio) l-a făcut pe Descartes să analizeze "rostul" de până la el (modernitatea filosofiei carteziene) a unei gândiri cu multe variațiuni pe aceeași temă, de secole. Ideea de suflet / spirit în sens platonice, idee preluată de neoplatonicieni și dusă până în abisurile unei excluderi aproape totale a materiei / corp, totul culminând cu apariția gândirii creștine, a filosofiei Sfinților Părinți, cu "cearta universalilor" și cu scrierile patristice. Un Dumnezeu autorevelat care era atât de autoevident încât acea ratio părea un sacrilegiu inefabil într-o lume formată doar din valori care nu puteau trăda nimic din sentimentul de îndoială umană, atât de contingentă, imanent de ontologică per se. Apoi, secole în care "zeii" erau puși din nou pe pedestal, pentru ca a doua zi să treacă în amurg, printr-un nihilism autodizolvant nietzscheean. [Sau să bea dintr-un pocal (nu neapărat Sf. Graal) însângerat thermidorian sau iacobin al Revoluției Franceze aducătoare de modernitate - Anatole France în "Zeilor le este sete"]. Modernitate... socialistă?! a treia cale...

Dualitatea rațional-irațional a continuat de-a lungul vremii să formeze generații de filosofi, tributari mai mult sau mai puțin începuturilor Marilor Taine. Dar, retorice, întrebările cu sinele și despre sine au ajuns de la Marcus Aurelius până în ceasul de față la un deșert imaginativ, pe alocuri cumplit de speculativ, încât ne putem întreba dacă de atâta amar de vreme putem să vorbim cu adevărat de o primenire sau o (re)gândire a filosofiei. Reminiscente din vremuri trecute, concepte aparent noi și totuși anacronic "legitime" prin prisma unei gândiri mult mai de...

demult. Oare acum în secolul nostru atât de material și materializant, pragmatic de real, anacronismul filosofilor mai poate să-și găsească un loc într-un spațiu și timp-deloc atemporal - printre computere și robotică, societate de consum și banalități cotidiene? Mai poate, oare, să subziste filosofia acum și aici, unde prezentul e tot ce contează [dar nu în spiritul unui "Carpe Diem" în accepțiunea Antichității latine]. Mai poate omul "postmodern" - un termen uzitat abuziv azi- aliat cu un nou modus vivendi în plină viteză a luminii, să se uite curios la Cer. Și doar atât? Omul secolului prezent va năruși în câteva decenii- dacă nu a făcut-o deja!- secole și secole de gândire imaginativă și abstractă, de reflecție introspectivă și, desigur, amăgitoare, dar totuși atât de umană- sub pașii mici, dar uriași aproape selenar augmentați, de material ai unei lumi și societăți "la vedere"(stilul orwellian) și nu ascunse de Marile Taine. O societate aflată însă sub lupa cuceririi iluzorice a spațiului cosmic infinit.

Acum, în mileniul III omul a redus filosofia de altădată la un cuvânt simplu, dar deloc simplist-RELIGIA. Dacă "a filosofa" în secolele amurgului gândirii Marilor Taine încă mai reprezenta o activitate aparent normală, după secolul XIX și până azi, filosofia tinde să devină strict apanajul unei elite împuținate și solitare, dar cu spirit de castă, în ciuda gândirii spaniolului Ortega Y Gasset-"Revolta maselor", care ar putea să dispară destul de repede sub greutatea fantastică a "actualului", a știrilor de senzație, a mersului-înainte, dar "încotro?" a unei societăți aflată sub presiunea materialului, a celui contingent atât de aproape de pământ încât orice frizează transcendentului sau apariția - nefirească - a unei idei care înainte-vreme făcea Istorie, acum cade, după puțină publicitate, în derizoriu și într-o desuetudine atât de fulgerătoare, încât "best-seller-ul" care poate fi "citiți" cu interes pe computerul personal se poate foarte ușor rătăci printre alte fișiere de interes mult mai "actual".

Este într-un fel paradoxal că acum suntem atât de aproape de cer, avem rachete și nave spațiale, și totuși atât de pământeni în gândirea noastră limitată la Terra. A fi filosof astăzi denotă în primul rând un mare curaj, să-ți bei cucuta gândirii tainice în secolul vitezei luminii înseamnă să te așezi confortabil la calculator pentru a-ți tasta eseurile în timp ce sorbi insomniac cinci sticle de...Coca-Cola, neapărat dietetică.

O filosofie de consum, care, totuși îți oferă siguranța că "best-seller-ul" ți-ar aduce a doua zi prosperitate, care se poate cuantifica în titluri, funcții și neapărat, bani. Cucuta secolului nostru insomniac- Coca-Cola-dă frâu imaginației repetând inconștient, parcă, ce au spus alții...

(continuare în pag. 26)

Maria TIRENESCU

Un om și pasiunile sale

Pe Iulian Cazan, îl cunosc de aproximativ 40 de ani și printre primele informații despre el au fost legate de două pasiuni: drumeția și arta fotografică.

Maria Tirenescu: Cititorii revistei *Boema* vor să-l cunoască pe Iulian Cazan așa cum se descrie, începând cu primele lui amintiri.

Iulian Cazan: Privind în urmă, încerc să găsesc în amintiri acel copil neștiutor, care caută să înțeleagă tainele naturii cu naivitatea caracteristică vârstei, fără idei preconcepute și, prin urmare, receptiv la tot ce i se spune, în acea stare de spirit ce se poate numi „încredere copilărească” și în care nu există urma vreunei îndoieli. Mă mulțumeam astfel cu învățătura primită până la confirmarea sau dovedirea contrariului. Așa am aflat că în natură și în cărți pot găsi tot ce doresc să știu. Că doar o gândire deschisă este capabilă de-a descoperi legătura de armonie care există între toate lucrurile. Dar aceste căutări n-au fost ușoare și nici lipsite de suferințe uneori. Dorind atât de mult să știu, am renunțat la multe plăceri potrivite copilăriei și am preferat să caut în cărți, în natura lucrurilor, ceea ce m-a ajutat mult mai târziu să întrezăresc răspunsul la câteva întrebări esențiale existenței noastre: cine suntem?, de unde venim? și încotro mergem?

Astfel, la vârsta majoratului am fost oarecum pregătit să-mi aleg pasiunile care să continue dorința de cunoaștere.

M.T.: Când ați descoperit că vă place să fotografiați? Cine v-a îndrumat primii pași?

I.C.: La 19 ani, fiind în stațiunea Bușteni și întorcându-mă dintr-o excursie din Bucegi, am fost invitat de colegul meu de cameră (un om mult mai în vârstă decât mine) să-i povestesc despre locurile pe

unde am umblat și tot ce am văzut mai interesant. I-am descris o mică secvență care putea face obiectul unei fotografii frumoase, dacă aș fi avut cu ce să o fac. Colegul meu a fost foarte încântat de ceea ce i-am povestit și mi-a promis că atunci când se va întoarce acasă, o să-mi trimită prin poștă un aparat de fotografiat. S-a ținut de cuvânt și m-am trezit cu o cutie fotografică tip BOX pe film lat. Și așa a început a treia mare pasiune, după citirea cărților și după marea plăcere de a fi cât mai mult în natură.

M. T.: Care sunt subiectele și temele dvs. preferate?

I.C.: Bănuți deja că, fotografiile mele au fost și vor fi făcute în natură. Peisajul fotografiat în toate anotimpurile, dar cu predilecție toamnele și iernile mi-au adus cele mai multe satisfacții. Rostul unei fotografii este să circule. Cu cât e mai reușită, cu atât este mai bine să fie văzută de mai mulți. E o mare bucurie să poți împrăști bucurie în jurul tău și, într-adevăr, admirarea unei fotografii bune produce o mare plăcere. De aceea, iubitorii de frumuseți care sunt și făuritori de frumuseți – drumeții-fotografi – sunt îndrăgiți și stimați de toți. În anul 1973, cu ocazia unei excursii de opt zile în Munții Dacilor, Parângului și Șurianului, am făcut primele mele fotografii pe film diazitiv color.

(continuare în pag. 34)

Dan Ion SANDA

Toba libertății sau (sc)lamatorismul autorităților

Televizorul, nu doar că a paralizat orice formă de cultură, ci a și pulverizat orice fel de inhibiții prin „curajul” abordării și prin marea cantitate a informațiilor date, ce le capeți foarte lesne. Colac peste pupăză a venit și internetul, și-i zăpăcește de cap pe fii și fiicele patriei capitaliste... Fiindcă îi ademenește, îi încântă, și-i smintește...

Ce e drept, pe toți bărbații, tinereii, și adulto-bătrâorii, căci așa suntem urziți, fără să mai amintim de femei vii la ofertă, ne încântă și pe noi minunăția de net. Ni se potrivesc mânușă și programele teve... Operatorii dau zum să ne arate părți splendide din minunata femeie, zi de zi și ceas de ceas. Ni se dau alternative, ce este urât în noi și, „frumosul!” din belșug: burtici, buricuri și sâni, etalați în decolteuri ce-s răscoite adânc. Și femeile de azi: șarmante, strălucitoare și cu look misterios - cum se denumesc chiar ele în revistele lucioase - ies și ele în câștig. Li se adresează lor cu tot felul de talk show-uri, unele chiar deșucheate, despre isprăvi intime... și le nvață explicit cum să izbutească bine acolo în pătucean... Le răsfată și pe ele că au multe libertăți și „pentru că merită”. Sintagma „relații intime” este la modă acum, nu mai e deloc tabu, iar nobila curățenie de fecioară e blamată.

Cu adulete-i OK, dar vreo fâță de-asta mică, cine să o mai întrebe, cel puțin de ochii lumii și măcar ca și igienă, dacă mai este virgină?... E-ntrebată de-i fecioară, poate... numai după aște. Toate tânjesc de micuțe după îmbrățișări tandre, dar nu se opresc aici. Pilula este la liber, de asemenea chiureta și anunțul la ziar, căutând domni generoși. E ceva foarte straniu în acest trend ticălos – „societate de consum”.

Ce dacă ne smulge banul?!... Dându-ne la toți de toate, se pare că este bine în acest capitalism barbar!... Astfel degradează el, și ne otrăvește mintea într-un mod insesizabil: Nimic nu mai e șocant, ne destrăbălăm în voie și nu mai păstrăm niciun măcar aparențele. Nu mai dăm atenție faptului că viața noastră a intrat pe un făgaș de toată batjocura. Uităm ce-i mai important. Măcar partea femeiască ar trebui ocrotită, căci ea poate asigura viitorul nației, prin crearea de noi vieți. Mai sunt și fete prudente, ce în mod exagerat se tem și de un ob, dar vedem cu ochiul liber, că sunt multe care cred că e funny și chiar trendy să fie fete de viață... și firesc a-și vinde trupul. Acum totu-i tolerat. Șoselele de centură ce dau ocol la orașe sunt pline de femeiuști cu fesele la

vedere, să umble în șliț la oameni. Noaptea se-ntind cu clienții și în plin oraș prin parcuri, iară ziua „activează” la lumina soarelui, sub frunzișul codrilor, prin porumburile țării, în spațiu deschis în lanuri, pe ogor sub cerul liber. Cum oprește vreun tir se-adună toate ciorchine, și nu sunt numai stâncuțe ci și fete ce aparțin oamenilor cumsecade. Le vedem cum își iau lumea-n cap și pleac-afară, să câștige banul scump, spetindu-se pe genunchi la recoltat de căpșuni, dar și la altfel de munci... Multe o întind pe acolo.

Cele ce sunt mai trecute servesc șmotru cât cuprinde. Se duc la munca de jos să spele morți și closete, să frece podelele, sau deretică prin case, și spală bătrâni la cur, uneori la adăposturi de copii hadicapați, luând picioare în burtă. Tinerele-s căutate, au alt statut social, o întind ca picolițe, dansatoare cu contract, manechine, animatoare. Tot felul de denumiri, care ascund adevărul. Au năvălit pe străini. Bat cu miile trotuarul prin Europa de vest, și fiind așa de multe lucrează la preț de dumping și se aleg cu nimicul, că-s la pești în custodie și-s exploatare crunt, și de se opun cumva nemaivrând să ia clienți, peștii ce le au pe mână le rup oasele-n bătaie.

Unele trăiesc pe acolo neavând asigurare, și cu infecții în gură. Vin acasă răpciugoase, cu obraz supt ca-n coșciug, cu maxilarul secăt, fără tăblia gingiei, pentru că infecția „se hrănește” mâncând osul.

Vin cu hepatia C pe care-o dau gratuit celor cărora le place să facă sex anonim. Lumea e înspăimântată doar de HIV, care chiar poate să străpungă și placenta, astfel infectează fătul, însă acestea mai aduc o mulțime de năpaste: boli de piele, BTS-uri. Se pare că ne văităm c-ar ieși rasa din țară, dar ele sunt patrioate și ne-o aduc înapoi. Le e suficientă pedepsa și vin înapoi acasă. „Noroc” că multe din ele, trăind mizer pe acolo și în promiscuitate, și consumate de boli, și-au pierdut fertilitatea, nu le mai cresc prunci în trup. Astea să facă copii să întinerească țara? Astea care au himenul mpuns cum e goblenul?

Sunt victime chinuite și cu vița blestemată, însă nu sunt ajutate! Ce le determină oare să-și vânture astfel viața, supusă acestei sorți hăde? Răspunsul este știut: foamea crâncenă din țară, care e coroborată cu educația „modernă” zisă noncoercitivă, adică, paradoxal, blestemăția aceas-ta denumită libertate!

E modern să se declare că oamenii acum sunt liberi și fiecare din noi e stăpân pe viața lui. Acest trend poate fi bun când vorbim de cei cu școală, dar în cazul maselor trebuie să îl negăm, fiindcă fiecare om face ce îl taie capul, și s-a trecut cam demult în extrema nepăsării. Adevărul cel mai crud: nu îi pasă nimănui de aceste tinere!

Autoritățile, parcă nici n-ar exista, că n-au autoritate.

Tot poporul românesc trăiește cu gâtul-n lațul a tot felul de reclame, unde o picanterie, deși e penibilă, e luată de mase informație corectă. Și se

(continuare în pag. 19)

vând numai iluzii ce-s sugerate de clipuri și spoturi seducătoare.

Acest modernism jegos, asezonat cu ispite si cu multe încurajări, nu mai constrânge pe nimeni, ci dimpotrivă îndemnă la greșeli și măgării, și pare că "omul nou" - pe care-l visa Ceauș - a ajuns să redevină animalul care-a fost cândva slobod în natură. Și se diluează astfel ce îl desparte pe om de animalul din el: circumspecția, măsura, sentimente sufletești. Și doar acestea înseamnă a fi om de omenie. Aceste valori morale trebuie să dăinuie fiindcă sunt izbânda sacră a umanizării noastre. Trebuie să fim constrânși, fiindcă dacă ne oprim, e cum am da îndărăt, precum spune și Franz Kafka: "acel momentul decisiv în evoluția umană este un proces continuu..." Nu sesizează defel, cei ce au puterea-n mână. Așteaptă să se regleze totul așa de la sine, fără reguli și restricții.

Deși ar fi obligați să întreprindă ceva, ei lasă la latitudinea unor creiere necoapte alegerea de a pleca, cu intenția vădită de a se prostiutua. Cât ne e țara de mare, grădina lui Dumnezeu e la fel de ncăpătoare... Câte sate sunt în țară, orașele insalubre, cartiere rău famate coborâte în ev mediu, sunt pline de carne fresh tocmai bună de export... Bat fetele din picior, că urlă hormonii-n ele!... Și ele doar să propună, și părinții lor acceptă, căci și ei la rândul lor, lăsați pradă neroziei, sunt la fel de încuiați. Astfel nu le pasă celor care conduc România: îi lasă pe proști în pace să fie proști cum vor ei, și pe oamenii mârșavi să își facă mendrele. Ce măsuri energice? Sănătatea națiunii? Tineret mândria țării?...

Dar ce țară mai e asta? A încălcătorilor de lege? A clanurilor ce-au luat-o în stăpânire totală, ca să o exploateze ca pe o oaste de curve? Țara interlopilor, și-a rețelelor de droguri? Țara proxeneților? Poliția nu face față să-nvingă acest flagel. Nu e-n stare nici măcar să stopeze acest exod al fetelor către vest. Nici nu caută metode, ci-și maschează neputința cu sloganul libertății. Sunt scăpați din mână toți, și călăii ticăloși, dar și victimele lor. Nu-ngrădire, nu pedepse, deși oricare metodă nu ar fi deloc prea mult. Aleșii poporului, ce-ar trebui să păstreze valorilor neamului, s-au spălat pe mâini de ele. Spun în joscnicia lor că-s clișee comuniste. Le-au vârat cu perfidie chiar sub teascul blamului, bătând toba libertății. Dar, cine să aibă nas de această libertate afară de îmbogățirii ce au stors de la cei mulți? Bat în toba libertății, mai ales politicienii, camuflându-și nepăsarea, că sunt năpădiți ei înșiși de-acea râvnă primitivă de a aduna avere. Copiii lor de bani gata le sunt bine... Uneori ni-i nimicesc cu mașinile rapide pe ai noștri pe șosele, strivindu-ni-i chiar pe zebra, și fiindcă dispun de bani cumpără justiția și rămân nepedepsiți. Unii din acești călăi se mai răstoarnă și ei, apoi rămân țintuiți în scaunul cu rotile, și uneori ard de viu. Nu ne este de ajuns această instanță divină, căci nouă ce ne rămâne?

Ne rămâne acel nimic, să ne vaităm pe la colțuri în timp ce mass media bate toba libertății.

Clelia IFRIM

Iarba de la Kusatsu

*Baston de orb –
clopoțelul cheamă din depărtări
primăvara**

Cred că o călătorie, chiar și virtuală, până la leprozeria din Kusatsu, sau Țara Ierbii, unde trăiește poetul Murakoshi Kaseki presupune o pregătire specială. Am ales primele trei gânduri care mi-au venit în minte: bunul și dreptul lov din Biblie, poemul Sylviei Plath "Lady Lazarus" și o imagine a unui sat din Dobrogea, unde se află ultima leprozerie din Europa.

Un bărbat, o femeie și o colectivitate. Aceste trei elemente constituie pentru mine imaginea unui clopoțel de pământ. Poate este chiar clopoțelul pierdut, așa cum spune Murakoshi Kaseki în alt haiku. Sunetul lui îmi va fi călăuză în călătoria spre Kusatsu, sau Țara Ierbii unde trăiește Murakoshi Kaseki, bolnav de lepră de la 16 ani. Un poet contemporan, sau un copil care încă visează un vis al mamei lui. Chiar și acolo, în colonia de leproși, izolat într-o curte, orb, copil și mamă nu pot fi despărțiți. La Kusatsu, tocmai pentru că este un loc special, trecerea anotimpurilor nu are decât o valoarea temporară. În ordine spirituală, la Kusatsu, este o primăvară eternă. Ea are chipul mamei. Copil și mamă visează același vis. Iarba, dinainte de a fi născut.

Când am citit pentru prima oară despre leprozeria de la Kusatsu unde trăiește Murakoshi Kaseki, am căutat locul pe o hartă de pe internet. Este la nord de Tokyo. Vroiam să văd acest loc, deși știam că nu o astfel de vedere "materială" se cere pentru a înțelege haiku-urile lui Murakoshi Kaseki.

Am sunat din nou clopoțelul găsit și am mers după sunetul lui, ca după o hartă luminoasă.

*Podul de pământ -
primăvara a venit
și-acolo deja***

Suntem în zorii unei zile de primăvară. Undeva departe, munții ca niște martori tăcuți, solemni. Zgomotul lumii trecătoare a rămas undeva departe, în urmă. Vântul adie ușor prin iarba până la genunchi.

*Munți înverzii -
când mă voi naște din nou
aș vrea să fiu un cal****

În folclorul românesc se spune că atunci când visezi un cal, va veni în visul tău o fată tânără și frumoasă. Primăvara de la Kusatsu are imaginea acestei fete frumoase, cu pletele fluturând în vânt. Iarba de la Kusatsu, după ce ai fost născut.

*/**/** Murakoshi Kaseki, revista Ko, primăvara-vara 2004

Andreea SITARU

Același ziar

Pe bulevard, printre castani
Încerc să zbor.
De mine râde-un cerșetor.
Palton peticit,
Violet, în carou.
Un ziar mototolit.
În același buzunar
Un ceas fără timp, fără minutar.
Vorbe, amintiri.
O pipă arsă-n jumătate,
Tutun, alcool.
Râde un cerșetor.

Drumul spre casă... simt că nu-l mai cunosc.
Aceeși aglomerație, același trotuar, același cerșetor cu același ziar; acum par toate altfel și totuși nimic nu s-a schimbat.

Cred că este dimineață, cerul încă violet și aerul rece, mult prea rece și îmi șuieră vântul pe lângă tâmpile. Fir-ar! Mi-a zburat eșarfa de la gât cu destul de multă brutalitate, ca și cum un tâlhar ar fi smuls o poșetă de la brațul unei cucoane. Eșarfa e dusă de vânt, o urmăresc cu privirea ageră cum se oprește într-un felinar alături de o bancă. Mă urc pe bancă, mă agăț de stâlp, încerc să agăț cu un deget eșarfa. În lumina dimineții pare să aibă tonuri de violet și turcoaz, pare mai frumoasă ca niciodată, așa prinsă în felinar. O las acolo, mă așez pe bancă, sunt obosită, vreau acasă, drumul nu mai este la fel. Lângă bancă, un ziar mototolit. În ziar o monedă.

A dispărut eșarfa, zăresc; iau moneda, las ziarul, fug. Eșarfa nicăieri. Mă opresc în dreptul unui tonomat, pun moneda, comand cafeaua, curge ceaiul. Ceai de mentă cu scorțișoară, ceai ce-l beam cândva parcă, ce parfum! Ochii mi se opresc în aburii ce se desprind din pahar, au o tentă violet-turcoaz, de la cer probabil. Ce cer, ce lumină! Mă întorc de unde am pornit.

Pe aceeași bancă, același ziar mototolit, în ziar altă monedă. Poate mi se năzare, poate nu e bun ceaiul, poate sunt doar obosită...

Iau moneda, iau ziarul, iau și ceaiul și mă întorc spre drumul care nu-mi mai pare cel spre casă; același trotuar, aceeași aglomerație, același cerșetor fără ziar.

Ziarul.

Mă îndrept către cerșetor, îi întind ziarul, îi dau moneda, îi dau și ceaiul din care încă ies aburi spre surprinderea mea, iar paharul încă e fierbinte. Le primește, se uită parcă prin mine. Zâmbește. Se apucă de recitit ziarul.

Azi nu am avut nici un ban și nici acum nu am, dar

mă simt mai bogată ca niciodată, mai liberă iar eșarfa e în cuier. Ce caută acolo, nu știu. E același cer mov, probabil încă e foarte dimineață.

Mă culc, mă trezesc imediat, e noapte; mă uit pe geam, văd banca în parc, văd felinarul, văd un om scotocind într-un ziar. Felinarul luminează violet, o lumină ce pătrunde în catifeaua nopții și ceva ce fâlfâie de felinar în bătaia vântului rece, prea rece.

Mă culc la loc, mă trezesc brusc, amorțită, cu dureri de ceafă, s-a făcut frig. Deschid ochii, e lumină; ce cer violet! Dumnezeule, ce năzărire! Ce amintiri! Am în mână același ziar, stau pe același trotuar și cu un pahar de ceai aburind și cu o monedă în buzunar. Strada pare la fel.

Dunărea

Vară... Multă vară, ziua caniculă iar noaptea sunt doar un aluat de pâine închis într-un cuptor încins cu reflexii argintii. Faleză pare mai ponosită în seara asta și picioarele mi se scufundă în veșnicile surpături. Aerul umed și intens nu aduce decât furtună iar eu nu ajung acasă... Dunărea se leagănă molcom a teamă iar vârtejurile mă aruncă în pânțele clocotite și negre. La noapte apa îmi va pune gând rău.

Pontoanele freamătă; parcă simt cum mi se scurge rugina pe frunte și mă las amețită de jocul avid al valurilor. Pescărușii pendulează atemporal deasupra Dunării. Prevestesc o noapte rea, furtună mare; curând se pornește un vânt cald, venit din direcții necunoscute, dintr-o sobă uitată în iarnă, jarul mocnind nebun... mă frige ceafa și privirea se înnegrește și nu mai văd nici Dunărea, nici faleză, nu mai aud nici un pescăruș și încheietura se eliberează de ceas...

Pe unul dintre pontoane stă o femeie îmbrăcată elegant și ciudat, probabil s-a rătăcit de la vreun botez nocturn din mijlocul apei. Picioarele desculțe atârna spre apă iar rochia crem e murdară de mâl și alge. Lumina lunii o lovește în creștet și cu cât o privesc mai mult, dispăre încet... pescărușii își reiau zborul zgomotos și ea se dizolvă ușor în Dunăre ca o plasă aruncată de pescari. Oboseală, dogoare... pașii au uitat drumul spre casă și amețeața mă lasă imobilă undeva pe faleză.

Închid ușa în urma mea, mă descalt, îmi arunc hainele oriunde; mă trântesc în cearceaful meu crem și îmi șterg sudoarea cu miros de fier de pe frunte... încă aud pescărușii și un somn nebun mă amorțește... și privirea se înnegrește și mă scufund în perne și...

Și simt cum luna îmi luminează pleoapele și picioarele atârna în gol... cearceaful e ud și miroase a mâl... pontonul se clatină lin ca un leagăn de copil împins de Dunăre...

Dunărea își îngrijește tot timpul copiii.

Nicolae TOMA

Invocații

1.

Doamne
Nu mă prigoni
Eu o biată umbră
A Ta
Pâlpâi între naștere și moarte
Speranțe clădind

2.

Doamne nu-mi lua flacăra
Libertatea nestinsă niciodată
Și nu mă lăsa
Cu bună știință
Să-ți iau numele
În deșert

3.

Doamne
Dă-mi răbdarea unui sfânt
Ruperea de lume a unui sihastru
Înțelepciunea unui proroc
Și sacrificiul femeii îndrăgostite

4.

Doamne
Înainte de a te găsi pe Tine
Lasă-mă să mă întălnesc
Cu mine însumi
În mine
Și amândoi să purcedem
În slava Ta

5.

Doamne
Fiecare are un țel
Un crez al său
Dar tot timpul mă întreb
Cine sunt
De unde vin
Și unde oare mă duc
Dar câteodată
Mă chinuie întrebarea
Unui egoist așa cum sunt
Ce vreau eu de la Tine

6.

Doamne
În fiecare clipă
Plutesc într-un ocean de așteptare
Ignor cu bună știință realitatea rânțedă
Și primesc pumni în gură
Iar eu zâmbesc
De parcă aș fi de lut
Rostind despre lumina Ta

7. Doamne

Sunt singur și deseori trist
Nimeni nu-mi mai deschide poarta
Iar când trec arareori pe străzi cântând
Și cer un pahar cu apă
Ce să mai vorbim
Cerându-l mă trezesc
Cu el pe față
Cu limba picături adunând

8.

Doamne
Iată spovedania mea
Prea multă bogăție
Prea multe vise
Prea multă iubire irosită
Lăcomia mă urmărește și în vis
Și dureri fără număr
Toate acestea cu numele Tău în gând
Ca o flacăra arzând

9.

Doamne
Dependent de lacrimi
Te ador și înțeleg chemarea ta
O asemăn unui drog
Iar uneori nătâng
Pe la răsurci îți scriu numele pe pământ
Lacrimi de deznădejde
Sau poate nici eu nu știu ce sunt

10.

Doamne
Trec prin fața gloatei mute
Nevăzut cu sufletul gol dau binețe
Și nu mă aude nimeni
Unii sunt chiar mirați că mai respir
Din gol în gol spre gol călcând

11.

Doamne
Deși crucea mea
E semnul Tău tainic divin
O târâsc la margine de timp
Libertatea mea iluzorie
Ca o vită mugind

12.

Doamne
Nu mă prigoni
Eu o biată umbră a Ta
Mereu cer mai mult de la viață
Decât vreodată mi-ai putea da
Sunt păcătos și nu mă condamn
Trăiesc și sper
În universul de speranță
În universul tău întâmplare
Recucerit în fiecare zori de zi

13.

Doamne
Nu mă lăsa de izbeliște
Eu o biată moleculă a Ta
De ce uneori mă simt
Stingher și inutil
O biată insectă ce zboară din gând în gând
Sălbatic lăsând urme pe pământ

Melania CUC

**"Podul suspendat", sau...
Jonglând pe firul unui păianjen**

Volumul de proză scurtă "Podul suspendat", semnat de Suzana Deac și apărut în 2011 la Editura Transilvania din Baia Mare, are girul Proiectului "Cititor de proză și Republica Artelor", cu sediul la Londra, coperta fiind semnată de Maia Martin.

Criticul literar Virginia Paraschiv, într-o prefață, care beneficiază de toate ingredientele de care numai un profesionist ca domnia sa, dispune, îi face lucrării, o prezentare la obiect, schițând în tușe fine și portretul scriitoarei: "Suzana Deac oficiază ca prozator în volumul Podul suspendat, un ritual de exorcizare a fantasmelor morbide, induse de "programatorul de suflete" - accidentalul traumatizant sau durata cleioasă a cotidianului cenușiu".

Modestă, ca o privighetoare care își cunoaște valoarea lirică, Suzana iese în luminile rampei literaturii contemporane doar când are ceva a spune, când imaginile și ideile sale de creator autentic au ajuns la maturitate, dețin esența comunicării. Suzana nu este o feministă utopică, nu este luptătorul ce se aruncă în arenă pentru ca apoi să-și descrie aventura. Ea este observatorul inteligent, tenace și care știe să decanteze sterilul de diamantele care, în cazul de față, devin literatură.

După mai multe volume scrise în limba română și în limba maghiară, cărți de beletristică, dar și de specialitate (cu accente în psihopedagogia persoanei) Suzana Deac revine pe piața de carte cu un volum de proză scurtă deosebită. Lecții de viață!

Într-o perioadă în care creația literară depășește cu mult numărul cititorilor de carte, un autor care știe să-și aleagă subiectul va reuși să se evidențieze, să se bucure de recunoașterea publicului larg, dar și de aprecierile criticilor. Nimic nou sub soare! Și totuși, Suzana Deac reușește să evadeze din locul comun printr-o transcedere aproape geografică, prin paralelisme de stări și situații la limită, - tot motive bune pentru a susține un scris cu tentă firesc, feminină, dar care este dublată de perspectiva pe care i-o impune, pragmatic, obiectiv, psihologic.

Folosindu-se de darul literar hărăzit de Sus, adăugând travaliului creativ știința psihologiei omului modern, autoarea face în "Podul suspendat" un exercițiu de decuplare de la "tihna" spre care ne împinge tot mai mult confortul cotidian (mașina, televizorul etc). Ne obligă să gândim, să ne redefinim, să ne regăsim în situațiile speciale, pentru a deveni parte din personajele sale. Lumea prin care "cotrobăie" după Artă, este lumea pe care o trăim laolaltă sau separat, familia, concetățenii, prietenii virtuali, - cunoscuții și necunoscuții. Știrile din massmedia, preluate la cald și procesate mai apoi, până devin Operă, - sunt alt material de construcție pentru cartea de față, autoarea se mișcă firesc într-un conglomerat de acțiuni pe care îl transformă în proză de calitate.

Femeia ca entitate care, cândva a fost una cu bărbatul, constituie de-a lungul cărții, un soi de placă turnantă, - când frivolă, când responsabilă, frumoasă, complexată... Expusă ca într-o vitrină, - dar întotdeauna în relație existențială cu bărbatul. Despre această relație

dintre sexe, așa cum o readuce pe tapet Suzana Deac, prefațaroarea cărții, Virginia Paraschiv, spune: "Erosul subtil și spiritualizat își face simțită prezența, El și Ea, contopiți mai degrabă în tensiunea stării...".

Dincoace de lumea plăsmuită în carte, pornind de la umbra firului de iarbă, trecând prin Alpii Elveției, la Techirghiol etc... prin tot atâtea locații care pot fi atinse, - există o realitate creatoare, în care autoarea caută aproape întotdeauna iubirea. Dragoste și durere! Două fațete ale aceeași monede. Liniștea de dinainte de furtună, mai apoi, dezastrul. Între cele două, stă firul insignifiant al unui păianjen, ce se numește: Destin.

Fiecare scriere din carte este o poveste, are tâlc și o citim cu plăcere pentru că, lumea însăși este o poveste fără început și sfârșit, pentru că noi toți facem parte din această Poveste. Suzana este un fin observator al societății dublat de naratorul de excepție. Are stil și nu se aruncă în vâltoarea desfășurării epice până când nu simte că acolo este punctul, în care se intersectează imaginile de care are nevoie, pentru ca scrisul ei să aibă acțiune, culoare. În proză există și eșantioane inedite de stări psihologice prin care trecem zilnic cu indiferența omului grăbit să ajungă acasă.

Pagină după pagină, "Podul suspendat" ne lasă să înțelegem că noi suntem doar acrobații, care facem spectacol, fiind prinși de firul subțire al unui păianjen. "Podul suspendat" este istoria individului, care află că este la mâna Destinului, că lupta sa este inegală și că drumul nostru contează mai mult decât destinația. Prin tehnica personală, de redare a emoțiilor umane, Suzana Deac merge în echilibru perfect, - îmbinând sensibilitatea poetei cu atitudinea frustă a prozatoarei.

Iată un demers literar de calitate certă și unde, ea știe foarte bine, când să treacă de la starea de beatitudine a fericirii la starea de "avarie" a vieții. Scriitoarea nu dă sfaturi profesionale, nu vine cu formule magice. Cartea nu este măciniș de stări, nu este nici colaj din culori, sunete, arome și atingeri de înger. "Podul suspendat", dintr-o copertă în alta, mustește de Viață! Este Viața cu urcușurile spectaculoase și mai ales, cu prăbușirile inevitabile. Lecții personale. În acest sens, toponimele, cele mai multe preluate de pe harta geografică, te ajută să localizezi personajele în spații deja cunoscute și cu potențial de imaginație magic-real. Și totuși, autoarea ne vinde, ca oricare scriitor veritabil, ne oferă iluzii. Vinde vise ambalate în sintagme bine șlefuite. Nimic în plus. Nimic în minus în construcția cărții care, are consistența călătoriei cu un tren de noapte. Unul după altul, personajele urcă în vagoane, își povestesc viața intimă unor oameni, pe care știu că nu îi vor mai întâlni niciodată. Coboară din haltă în haltă, anonimi, lăsând în urmă amprenta poveștilor lor. Totul devine Destin colectiv. Ne recunoaștem în personajele cărții Suzanei Deac pentru că ea, autoarea este un observator fin al lumii care ne înconjoară, un Om cu talent, care știe să adune în pagini de proză, evenimente, stări, spații de conflict, - dar mai presus de toate știe cum să declanșeze, în noi, declick-ul întrebărilor. De ce? Unde? Cum? Felicitări, Suzana!

Violeta IONESCU**Pe Argeș în jos**

Lacrima de fântână se zvântă, Manole
 Cu aripi de șindrilă stanele
 Se-ntorc în pietrari.
 Iată-vă sus, pe-acoperișul luminii
 Și negrul vodă care vă semnase dreptul
 La o singură moarte
 Iată-l cum însuși, ridicându-vă schelele
 Se-nchină vouă
 Dumnezeilor lui.

Mai e loc de nouă monastiri, nouă Ane
 Nouă Meșteri Manole...

Ci numai tu vei rămâne
 Ci numai în fântâna tăcerii tale
 Se tulbură Ana
 Manole...

Rugă pentru sănătatea iubirii

Să ne rugăm
 Pentru cel ce iubire fiind
 Vede visul păsării fără trup
 Și se trezește în celălalt

Să ne rugăm
 Pentru cel ce iubire fiind
 Se trezește din visul păsării
 Fără trup
 În celălalt.

Să ne rugăm
 Pentru cel ce iubire fiind
 Se trezește

Fără trup
 În celălalt
 Să ne rugăm.

Stai lângă mine

Desigur tu știi unde sunt eu acum
 Desigur privești prin pereții de aer
 Acest fluviu de-a lungul căruia trec
 Acești sori înecați în propria flamă
 Aceste păsări dintr-o țară mai de sus a zăpezii
 Aruncate de-a valma în golul rămas.

Desigur cu mine aluneci și știi
 Aceste pletoase cruci care opresc fulgii
 Dar nu pot opri malurile
 Cu mine curgi spre unde se naște
 Izbăvitor și în slavă
 Tot ce e viu și sub pleoape
 Umple munții cu mare.

Cât încă mai sunt și mai suntem
 Stai lângă mine veghează și
 știi.

Ancestrală

Pe vremea când pe nisip se scriau
 Poemele lumii
 Și timpul n-avea de pierdut
 Decât oameni
 Pe vremea când păsări albastre
 Se-adăposteau pe pământ
 Și-n fiecare din noi
 Vom fi fost câte-o pană
 Din câte-un cuib
 Sau un fir de sfială
 Din câte-o iarbă
 Nimeni nu știe
 Câte-om fi fost
 Și nimeni nu știe
 De vreme ce tot n-a fost scris
 Care din ele a rupt legământul:
 Pana? Sfiala?
 Sau gândul cosit dintre ierburi...

Cântecul captivității

În jurul cuibului ei crescuse
 O pădure de gratii ocrotitoare
 Dar ochii îi erau de ploaie
 Și trupul hranei de câmp

O generozitate naivă aruncă
 Nemaiauzitele-i aripi
 În libertatea râvnită
 Și identificându-se cu ea
 Cântecul captivității
 Zbură.

Floare de colț

Când sprijini liniștea
 De creasta valului împietrit
 Când luminezi trecerea
 Necunoscutului

Cum cântă seara pe crupa dealului
 Subțind apusul...
 Cum iese noaptea din trupul stelar
 Și toate secundele alunecă
 Sub roată...

Somn

Dispari încet
 În mura dintre gene
 Sub crângul pleoapelor
 Te-apleci
 Te-afunzi mereu
 În iazul de-ntunerice
 Și în retorta visului
 Te-neci.

(din volumul în pregătire „Perpetuum nobile”)

Nicolae RĂDULESCU

**Câteva adevăruri necenzurate
despre maghiari și despre Țara lor**

Cine sunt ungurii, când și de unde au venit ei, care au fost treptele devenirii lor? Noțiunea de Ungaria Mare are vreo legătură cu realitatea istorică?

Vom încerca să răspundem la aceste întrebări prin formularea unei lecții de istorie și nicidecum prin enunțarea unui discurs politic.

Ungurii și limba lor sunt de origine ugrofinică, în secolele VII și VIII triburile lor se aflau așezate într-un teritoriu cuprins între Volga și Doneț. Loviți de pecenegi s-au împărțit în trei uniuni de triburi din care: cea a maghiarilor s-a așezat o vreme în zona Atelcuz care se afla în sudul Basarabiei de astăzi. Aici au fost atacați și alungați de bulgari, astfel că, la anul 895 au găsit loc de așezare în Câmpia Panonică, peste kazari, unde au întemeiat prima structură statală.

În urma conviețuirii cu kazarii, au preluat de la aceștia influențe etnografice, dar mai ales lingvistice.

Populație cu spirit războinic, în perioada 898-955, ungurii au întreprins în Apusul Europei, pe teritoriul Italiei, Franței, și Germaniei de astăzi, 33 expediții războinice și de jaf. Ultima expediție efectuată în Apusul Europei a fost cea din anul 955 când au atacat Imperiul German. Atunci, o oaste feudală maghiară a fost zdrobită pe Râul Lech de Împăratul German Otto I cel Mare.

De atunci ungurii (sau maghiarii) n-au mai îndrăznit să atace Apusul Europei și aveau să-și orienteze acțiunile războinice și de crotopire spre Răsărit, în primul rând asupra Transilvaniei, locuită din vremuri imemorabile de români.

Regele Ștefan I din dinastia Arpad, la anul 1001 se va creștina (Ștefan cel Sfânt) și odată cu el întreg poporul maghiar, astfel că Ungaria se va încadra în sistemul politic și religios de tip occidental, dar după ce-l încercase și pe cel răsăritean.

La mijlocul secolului XI oastea feudală maghiară începe campania de cucerire a voievodatelor românești aflate între Tisa și Munții Carpați.

Formațiunile statale românești vor opune o rezistență îndelungată, de aceea Transilvania va fi cucerită în etape, timp de 200 de ani. Expansiunea oastei maghiare începe pe la anul 1070 și cuprinde trei etape distincte:

- sfârșitul secolului XI când este cucerită zona Bihorului;
- în prima jumătate a secolului XII este invadat centrul Transilvaniei;
- în a doua jumătate a secolului XII și la începutul secolului XIII maghiarii ajung la Munții Carpați.

Voievozii români, Gelu, Glad și Menumorut au opus o rezistență eroică, adevăr confirmat chiar de cronicile maghiare. Atunci când erau cucerite noi teritorii, ungurii nefiind destul de numeroși pentru a le ține în stăpânire, îi foloseau în acest scop pe secui.

Dar cine erau, cine sunt secuii? Se susține că erau o populație hibridă, de origine turcică, urmașă a triburilor Khabaro-Kazare care veniseră în Panonia înaintea maghiarilor.

O altă ipoteză pretinde că secuii erau urmași ai

hunilor, despre care se știe că, după dezastrul de la Câmpiile Catalaunice (451) au rămas în Panonia.

Etimonul «secui» derivă din cuvintele de origine turcică «szikil sikil» care ar însemna oameni de avangardă. Se pune întrebarea, de ce după cucerirea Transilvaniei de către oastea feudală maghiară și după ce a fost colonizată cu secui, populația autohtonă românească nu a putut fi asimilată? Răspunsul este simplu, autohtonii au fost apărați de pericolul maghiarizării, în pofida presiunilor, pentru că și-au păstrat convingerea că erau stăpânii ances-trali ai locurilor și că trebuia să-și apere credința.

Se poate interpreta și că ungurii i-au așezat pe secui în Transilvania dintr-o prevedere bine calculată, mai știi!?

După anul 1301 Regatul Ungariei traversează o perioadă de criză, pentru că, în urma morții regelui Andrei al III-lea, tronul rămâne fără succesori. Urmează o perioadă de interregnum până în anul 1308, când este încoronat Carol Robert din dinastia de origine franceză - de Anjou. Se știe, Carol Robert a încercat, ca de altfel și urmașii săi, să-și extindă stăpânirea și la sud de Carpați dar, la anul 1330 a fost învins la Posada de Basarab I.

Urmează o perioadă în care Regatul Maghiar poartă numeroase războaie, în special în Peninsula Balcanică unde face noi cuceriri, dar suferă și înfrângerii. Aceasta până în anul 1526 când oastea feudală maghiară este zdrobită de turci la Mohacs (Mohaci). În urma aceluia eveniment, Ungaria dispărea ca stat, fie până în anul 1699 când a fost semnată pacea de la Karlowitz dar, mai sigur, până în anul 1920, când a fost parafată Pacea de la Trianon.

După Mohacs, teritoriul Ungariei a fost împărțit astfel:

- partea de Nord-Vest intră în stăpânirea Imperiului Habsburgic;
- centrul și sudul, cu orașul Buda, revin Imperiului Otoman;
- Transilvania, cu Banatul și Partium (adică teritoriul din Vest, întins până la Tisa) devine principat autonom, vasal Imperiului Otoman.

Deoarece la Mohacs, regele Ungariei, Ludovic II este ucis, se deschide (începe) lupta pentru domnie. La competiție încearcă să participe și Imperiul Habsburgic, ceea ce îi determină pe turci ca în anul 1541 teritoriul Ungariei săpânit de ei, cu capitala la Buda, să fie transformat în pașalâc.

Starea de beligerantă între Imperiul Otoman și cel Habsburgic este menținută permanent, ca apoi să se aprindă într-un război îndelungat, care începe în anul 1683, când turcii asediază Viena.

La asediul Vienei participă, alături de turci, și voievodul român Șerban Cantacuzino care însă, în taină, îi aprovizionează pe asediații înfometați cu hrană și cu informații utile.

Din cauza asediului prelungit (17.VII - 12.IX. 1683) Viena ajunsese la capătul puterilor. Dar, ca din senin, apare regele Poloniei, Jan III Sobieski, care-i învinge pe turci.

După izbândă, în bisericile vieneze s-a cântat

(continuare în pag. 25)

imnul "Fosta om trimes de Dumnezeu, cu numele de Ioan". Împăratul Leopold, care era un om bănuitor și invidios, s-a arătat foarte puțin recunoscător față de viteazul rege polonez. În loc să-i mulțumească și să se arate îndatorat, el vorbea măsurat și ceremonios, ceea ce l-a determinat pe Sobieski să-i spună cu ironie "sunt încântat că am putut face acest mic serviciu, Majestății Voastre".

În anul 1699 s-a încheiat pacea de la Karlowitz, în urma căreia, Pașalâcul de la Buda și Principatul Transilvaniei vor intra în componența Imperiului Austriac. În concluzie, de la dezastrul militar înregistrat de unguri la Mohacs (1526), până la Pacea de la Karlowitz (1699), timp de 173 ani, cea mai mare parte a teritoriului Ungariei a fost Pașalâc iar după aceea dată, până la 1849, așa zisul teritoriu al Ungariei a fost parte integrantă a Imperiului Habsburgic (Austriac). Și un detaliu: din anul 1784, limba oficială în teritoriul locuit de unguri a fost limba germană.

În sfârșit, la 1848-1849, guvernul revoluționar maghiar și-a extins pretențiile asupra unui teritoriu cuprins între granițe artificiale pretinse, care includeau multe națiuni iar capitala era stabilită la Pojon (Bratislava) care nu era oraș al Ungariei propriu-zise. Guvernul revoluționar maghiar a hotărât, fără să-i consulte și pe revoluționarii români, încorporarea Transilvaniei la Ungaria. Revoluționarii români, în semn de protest, de respingere, au convocat la Blaj, la 3 mai 1848, pe Câmpia Libertății, o mare adunare populară la care au participat peste 40.000 de români.

Nemulțumirea și replica maghiarilor a fost necruțătoare, fiind masacrate numeroase comunități ale românilor. A făcut excepție doar zona Munților Apuseni unde se concentrase o armată de revoluționari, condusă de Avram Iancu supranumit de atunci Craiul Munților.

Ungurii au atacat pozițiile românilor, dar au fost învinși. Au rămas de vrednică memorie luptele eroice de la Abrud și Mărișel.

După înăbușirea revoluției din Principate, Nicolae Bălcescu l-a vizitat pe Lajos Kossuth, conducătorul revoluției maghiare și i-a cerut să se împace cu revoluționarii români transilvăneni, să acorde autonomie provinciei, să se unească în lupta împotriva dusmanului comun, mai ales că armata țaristă terminase acțiunea în Țările Române și se afla în drum spre Transilvania. Kossuth și nobilimea maghiară au refuzat.

Împăratul de la Viena adresase Rusiei cererea de a veni în ajutor. Și o armată de 80.000 de soldați profesioniști, la 13 august 1849 a învins oastea revoluționară maghiară la Șiria - Arad.

După înfrângerea revoluției, Avram Iancu, în fruntea unei delegații, a încercat să ajungă la împărat, dar a fost refuzat. În anul 1872, când împăratul Franz Ioseph a sosit în vizită la Cluj, l-a invitat pe Craiul Munților la o discuție. Acesta însă i-a trimis vorbă că nu are ce să discute cu un mincinos.

Ura pe care și astăzi, secuii - evident, unii dintre ei, o poartă lui Avram Iancu este o atitudine necugetată și primitivă, trăiri și atitudini care n-au legătură și justificare cu realitatea istorică.

A pretinde că revoluția maghiară putea să țină

piept unei armate țariste, profesioniste de 80.000 de oameni și că a fost înfrântă la Șiria din cauza românilor, a lui Avram Iancu, este o aberație, este rodul unei judecăți – hai să nu-i spunem bolnave, ci imagine.

Avram Iancu reprezintă simbolic însăși conștiința poporului român din Transilvania, amintirea lui este iubită și venerată pretutindeni de români. De aceea, acel gest petrecut în ziua de 15 martie, anul acesta, a fost interpretat de noi ca un comportament normal pentru minți rătăcite. Sperăm că majoritatea maghiarilor români vor dezaproba acea atitudine.

Revenind la sintagma "Ungaria Mare" care se referă la un teritoriu ce era locuit atât de unguri cât și de croați, sloveni, sârbi, români, polonezi, ucraineni, trebuie să conchidem că era vorba de o visare aberantă.

În sfârșit, să evocăm și faptul că, după dezastrul militar de la Sadova (1866), maghiarii au apucat cu amândouă mâinile, pomana oferită de Franz Ioseph care se afla în stare de disperare. Atunci ungurii au salvat de la pieire "sacul cu petice" cum era supranumit Imperiul Habsburgic.

După acel eveniment, care a fost comportamentul maghiarilor față de românii Transilvaniei? Se știe!

Dualismul, în nici un caz n-a însemnat în fapt crearea unui stat sigur și pentru maghiari ci a fost o soluție disperată prin care, împărăția de la Viena vroia să depășească o stare de criză ireversibilă. Acceptarea dualismului de către unguri n-a fost altceva decât să prelungească agonia monarhiei habsburgice.

Momentul istoric petrecut la 17 februarie 1867 (crearea dualismului) nu poate fi invocat drept un act de creare a statului Ungaria Mare, ci un element de inflamare și excitare a imaginației ultranaționaliste. Motivul? Austro-Ungaria înghesuia în – "sacul cu petece", alături de austrieci și unguri, pe sloveni, croați, cehi, slovaci, polonezi, ucraineni, bosniaci, sârbi și români. Iar nunta și ospățul de la 8 iunie 1867 (încoronarea lui Franz Ioseph ca rege al Ungariei) a fost doar o seară de dragoste și de euforie efemeră și nu o etapă de statornicire a Ungariei Mari, care n-a existat niciodată.

După 1849 între Imperiul Austro-Ungar și Rusia Țaristă au avut loc o serie de convenții, pentru că aveau interese comune. În baza acestor convenții Austro-Ungaria a preluat provincia Bosnia-Herțegovina, detaliu de la care avea "să răsară asfințitul" împărăției Austro - Ungariei.

După pierderea primului război mondial, cea mai disperată soluție a ungarilor a fost opțiunea pentru comunism, fiindcă de la hidra bicefală, în disperare s-a adoptat secera și ciocanul!

Dar, cum s-a ajuns la soluția comunistă? Iată cum: La 31 octombrie 1918 în Ungaria se crează un guvern provizoriu, fără granițe, doar cu pretenții. Noul guvern ungar a trimis emisari pentru a purta discuții cu părțile pe care le pretindea în cadrul Ungariei Mari. De exemplu, la 14 noiembrie 1918, la Arad, reprezentantul guvernului maghiar, Oskar Jazi

(continuare în pag. 26)

- ministrul naționalităților (deci, acum existau și naționalități în interiorul Ungariei Mari!) s-a întâlnit cu reprezentanța Partidului Național Român care era condusă de Iuliu Maniu.

Emisarul ungar a propus ca provincia românească Transilvania să rămână în cadrul Ungariei Mari ca provincie autonomă. Iuliu Maniu a respins propunerea și atunci, acolo s-a hotărât convocarea Marii Adunări de la Alba Iulia, pentru data de 1 Decembrie 1918.

Maghiarii, în noua situație, la data de 24 noiembrie 1918 au creat la repezeală, Partidul Comunist. Se poate deduce că soluția era sugerată de căpeteniile Rusiei bolșevizate.

Și, la 21 martie 1919 a fost proclamată Republica Sovietică Ungară care imediat a declanșat acțiuni războinice în teritoriile pretinse. La 25 noiembrie a fost creată Armata Roșie Ungară. Toată maghiarimea de sentiment naționalist sprijinea acțiunea comunistă!

La 16 aprilie 1919 Antanta intervine declanșând acțiuni militare din toate orizonturile. Armata română, după ce îi liniștește pe extremiștii din Transilvania, la 4 august 1919, ocupă Budapesta.

În Ungaria avea să vină la conducere un guvern ale cărui lider era amiralul Horthy și care, la 4 aprilie 1920 avea să semneze Tratatul de Pace de la Trianon, care a fixat granițele în care se află astăzi Ungaria.

Realitatea istorică pe care n-o poate contesta nimeni este aceea că, în perioada 29 august 1529 – 4 aprilie 1920, poporul maghiar n-a avut stat național ci niște improvizații nesigure.

Scurta perioadă cuprinsă între anii 1867 și 1918 în care Viena i-a acordat Budapestei dreptul de administrație, în cadrul dualismului, pe croați, sârbi, slovaci și românii din Transilvania, nu înseamnă că aceste teritorii aparțineau Ungariei.

În concluzie, subliniem, că sintagma Ungaria Mare pe care o agită episcopul Lazlo Tökeș și susținătorii lui este o iluzie, o noțiune simbolică și abstractă.

Să invocăm și faptul că la Paris, în noiembrie 1947, când se dădea ultima formă a Tratatului de Pace încheiat după al doilea război mondial, reprezentantul Ungariei l-a provocat la o discuție pe Andrei Vâșinski, reprezentantul Uniunii Sovietice, întrebându-l de ce U.R.S.S. nu sprijină rămânerea Ardealului de Nord la Ungaria.

Vâșinski i-a replicat scurt – pentru că până atunci nu i s-a explicat de ce Ungaria a participat la război împotriva țării sale.

Reprezentantul Ungariei i-a atras atenția că, la război a participat și România.

- Da, dar România a explicat motivul pentru care a intrat în război.

Replica l-a surprins pe reprezentantul ungar care a întrebat mirat:

- Ce-a motivat reprezentantul României?

- Ne-a spus că a vrut să ia înapoi Basarabia, dar voi?

N-a mai avut ce să răspundă.

Dar, putem să răspundem noi – Ungaria vroia să-i achite lui Hitler nota de plată pentru Ardealul de Nord și pentru o parte din Slovacia.

Sumar cronologic

- 895 – 1526, regatul medieval Ungaria
 - 1526 – 1699, pașalâc turcesc
 - 1699 - 1867, provincie a Imperiului Habsburgic
 - 1867 – 1918, parte a imperiului dualist
 - 1918 – 1919, statul communist a lui Bela Kun
- De la 4 aprilie 1920, Ungaria a fost așezată în granițele etnice și juridice.

Glosar

- ugro - finic, grup de neamuri, provenit la origine din spațiul Ural – Volga
- unguri, popor de neam ugro – finic
- ungar, derivat din eponimul, ugric
- finlandez, derivat din termenul, finic
- maghiar, una din uniunile de triburi ugrice
- Ungaria Mare(țara visată)-care nu a existat niciodată

(urmare din pag. 16)

Să nu mai fie în secolul XXI nimic "original"? Un Da Vinci se mai poate naște în acest secol al grabei? O grabă înțeleasă, totuși, după atâtea secole de stagnare aparentă, graba de a ajunge cât mai departe, de a nu sta pe loc și reflecta, poate de a coloniza alte planete, de a inventa roboți care să muncească, să vorbească, să gândească în locul nostru... Să scrie... filosofie?! Să înlocuiască Omul?

21 de secole de creație, de lupte, de inovație, de progres și totuși....

21 de secole de incertitudine retorică la doar două întrebări pe care ni le poate pune cu o inocență desăvârșită și naivitate primitivă orice copil astăzi: de unde venim?

Unde ne ducem? Întrebări dezarmante, doar două întrebări-quintesență a întregii umanități. O filosofie simplă în spiritul cartezian al îndoielii. Oare, dacă în secolul XXI cugeți, mai exiști?

Mari Taine care nu-și mai au rostul într-o lume în continuă mișcare spre stele...

desen de Elena-Liliana Fluture

Tănase CARAȘCA**Ale tinereții valuri**

Tăticule, îi spuse Milică, un flăcău,
Părintelui său care își savura luleaua,
Vreau să mă-nsor, tătucă, cu fata lui Sabău,
Irina cea frumoasă, cu ochi ca albăstreaua.

Se-negură bărbatul, se înroși la față
Și gânditor, mai trase o gură de tutun,
Apoi mișcă spasmodic din vârfuri de musteață
Și spuse:- Fătul tatii, mă ierți de ce-o să-ți spun.

În tinerețe, mama Irinei ce-ai ochit-o,
Era frumoasă tare, nimic nu-i rezista
Și eu, om cu păcate, o dată am iubit-o,
Deci, treaba este clară, Irina-i sora ta.

Se supără Milică, dar nu-și urî tăticul,
Trecu un timp de vreme prin oameni și prin sat
Și când căldura verii dădea să coacă spicul,
Simți din nou Milică fiori de însurat.

Pe Floarea lui Tudose vru s-o aducă noră
Și merse iar la tat-su să-i spună ce-a ochit,
Dar îl opri bătrânul: - Băiete, îți e soră,
Că eu în tinerețe cu mă-sa m-am iubit.

Oftă din greu flăcăul, că și de astă dată
Tot prost a nimerit-o, ca nuca în părete.
- Mai cată, spuse tatăl, că numai cine cată
Odată și odată, tot căutând găsește.

Mai cercetă Milică prin ceata cea de june
Și tocmai înspre toamnă simți un nou fior,
Se duse deci la tat-su și începu ai spune:
- Cu Silvia lui Nuțu aș vrea să mă însor...

Tătâne-su, cu-n deget se scărpină în barbă,
Apoi înspre Milică privi îndurerat.
- Băiete, cer iertare că dragostea e oarbă,
Silvica îți e soră, cu mă-sa m-am culcat.

O disperare cruntă dădu peste Milică,
Lăasă deoparte totul și drept la mama lui
Se duse și îi spuse: - Eu nu mai pot, mămică,
Să mă însor, că tata e tatăl satului!

Ce-a fost, măicuță, taur în tinerețe tata?
Ce fată am ales să mă însor cu ea,
De fiecare dată tăticu' m-a dat gata,
Mi-a spus că nu se poate, că este sora mea!

Că el în tinerețe, chiar de-ți era bărbat,
Umbla pe la cumetre, bigam, ca un păgân.
Acum surori mi-s toate, nu-i chip de însurat,
Iar eu flăcău tomnatic pe viață-o să rămân.

Păi bine, măi mămică, în casă-ai stat ca prostu',
Tot așteptând să vină de seara până-n zori,
Nu ai știut de tata, pe unde-și află rostu'
Și-acuma ia năcazul, că toate-mi sunt surori.

- Prostii, răspunse mă-sa, însoară-te, băiete,
Că-n tinerețe tac-tu a tot umblat hai-hui,
Tu ia-o de nevastă pe-oricare dintre fete,
Nici tac-tu nu-ți e tată, nu ești feciorul lui.

Morala:

Tăticii să ia seama,
Că viața este crudă,
De multe ori doar mama
Îți este sigur, rudă.

**La semicentelar
(Recunoștință)**

Trăiește omu-n viață cu soața-i hărăzită
Având momente bune, dar și cu gust amar
Și-ajunge printre toate, înaintând pe-orbită
La nunta cea de aur, la semicentelar.

Și-atunci, se retrăiește parfumul tinereții
Frumoasa amintire a zilei de-nceput
Când crește nerăbdarea să guști din cupa vieții
În brațele iubitei, ca-n noaptea de debut.

La nunta lor de aur, să fie mai cu rost,
Doi bătrânei dorind momentul să-l repete,
Au hotărât să meargă din nou, unde au fost,
Să retrăiască noaptea aceea pe-ndelete.

Hotelul i-a primit cu atmosfera-i plină
Iar oamenii aceeași si ei trecuți de ani
Și-au amintit de totul, de clipa lor sublimă
Ciocnind cupele pline cu vin de Drăgășani.

Au vrut tot cămăruța micuță, dar intimă
De sus de la mansardă, cu baldachin cochet,
Ca și în tinerețe, ținându-se de mână
Trecură peste prag cu pas mărunt, discret.

Noaptea trecu mai greu decât în tinerețe
Și se treziră-n zori fără să sune ceasul.
Privi surprins bărbatul un gest fără noblețe
Cum doamna în cearceaf, puternic suflă nasul.

- De ce faci asta, dragă? Esti doamnă educată
Îi reproșă bătrânul, iar ea: - Las' că știu eu,
Atunci tu mi-ai salvat onoarea mea pătată
Cu-o-nțepărură-n deget, acum e rândul meu.

La nunta de argint

Doi soți ajunși la nunta de argint,
Un sfert de veac din anul cununiei...
Simți femeia dorul de alint
Gândind la tinereța căsniciei.

Și dorul ei, odată încolțit
Îi da curaj și îi dicta porunci
Și-i spuse tandru soțului albit:
- Mai strânge-mă în brațe ca atunci...

O clipă, soțul o privi atent
Și colțul drept al gurii-n sus se duse
Își încruntă sprânceana a regret
Și-ngândurat, cu voce tare spuse:

- Mai bine te strângeam de gât, Mărie,
De-atunci, de-aș fi știut care-i urmarea,
Făceam un sfert de veac de pușcărie
Și-azi liber, îmi serbam eliberarea.

Permutare

Vine-un moșuleț la doctor
Vesel, mândru, zâmbitor
Și îi spuse cu emfază:
- Domnu' doctor, mă însor!

- Bade, îi răspunse omul,
La 80 de ani ce-i ai
Ți-ar fi bună o băbuță,
Ea ți-ar face viața rai!

- Ce băbuță, domnu' doctor,
Pe babe nu dau doi bani,
Eu mă-nsor cu-o tinerică
Ce-are 20 de ani.

- În acest caz, spun o vorbă
Pentru atenționare,
Că la vârsta dumitale
Sexul poate să omoare.

- Nu-i nimic, domnule doctor,
Zise moșul, asta-i soarta,
Dacă-o fi din sex să moară,
O îngrop și caut alta!

Bumerang

Amantul e amant, *mon cher*,
Atunci când e în deplasare
Precaut și plin de mister
Cum vine, tot așa dispăre.

Se mai întâmplă câteodată
Să vină soțu-ncornorat
În clipa aceea așteptată
Acasă, dar neprogramat.

Atunci, e un moment fierbinte,
Amantul este disperat,
Febril, își caută în minte
Ceva, să simtă că-i scăpat.

Nu te uita, înfrânge-ți hazul
Că nu sunt eu acel pățit,
Pe altul la păscut năcazul
Dar cum-necum, bine-a ieșit.

Era acasă la amantă
În patul din sufragerie
Când pacostea sună stresantă
Țâr, țâr prelung la sonerie.

Sări amantul opărit
Cu sângele-nghețat în vene.
- Stai, spuse ea, fii liniștit,
E soțul meu deci, las' pe mine!

Se duse-n grabă și luă
Găleata cu gunoi și iute
Deschise ușa și-ngână:
- Te rog să o arunci, că pute!

Bărbatul s-a supus pasiv,
Amantul luminat la față
Plecă gândind admirativ:
„E și frumoasă și isteță”.

Ajuns acasă, liniștit
Urcă pe scări ca și-altădată,
Sună și-n ușă s-a ivit
Nevasta-n mână c-o găleată.

Te rog să fii drăguț o dată
Să mi te duci la tãmbãrau
S-arunci gunoiul din găleată
Că eu nu pot, îmi este rău...

Se-ntoarse soțul, vrând-nevrând,
Plecă pe scări cu pasul greu
Și coborând își spuse-n gând:
„Urâtă, rea și cu tupeu!”

Raporturi periculoase

-Doamnă dirigită-i
Subiect complex
Dacă discutăm
Astăzi despre sex?

Bolile de pildă,
Ne-ar interesa
Să putem, să știm,
A ne apăra.

- Nu ar fi, răspunse
Doamna, e posibil,
Subiectul este
Destul de sensibil

Să vorbim deci, despre
Bolile lumești
De care să știi
Cum să te păzești

De exemplu sida-i
Boală foarte grea
Si se ia perfida,
Prin raport EL-EA.

Și raportul EA-EA
E periculos
De asemeni EL-EL,
Nu e mai prejos!

Din spatele clasei
Veni o-ntrebare:
- La raportul EU-EU,
Riscul este mare?

Gheorghe A. STROIA

**Constantin Severin: "Improvizații pe cifraj armonic"
sau „Arhetipalele mesaje ale poeziei – componente
ale unui univers liric inovator”**

Constantin Severin este o personalitate a culturii române, un Om în care se reunesc profilul Scriitorului cu cel al Artistului de renume. Ca manifestare a creativității sale și sintetizând activitatea sa literară ca poet, își publică în anul 2011, OPERA OMNIA, intitulată: „*Improvizații pe cifraj armonic*” (Editura Tipo Moldova, Iași - 2011) - proiect susținut de Universitatea „Petre Andrei” din Iași. Cartea, apărută în condiții grafice excelente, este structurată în cinci părți, inegale ca întindere, formate din poeme selectate din cele cinci titluri de carte ce poartă semnătura distinsului poet. Astfel, sunt prezentate poeme din volumele: „*Duminica realului*” (Ed. Junimea, 1984), „*Zid și neutrino*” (Ed. Vlasie, 1994), „*Improvizații pe cifraj armonic*” (Ed. Axa, Botoșani - 1998), „*Axolotul*” (Ed. Mașina de scris, București - 1998), „*Orașul alchimic*” (Ed. Dacia, 2002).

Universul poetic al lui Constantin Severin este unul de factură specială, uneori tern - alteori colorat, uneori calm – alteori feroce, împletirea stărilor contrarii făcându-se printr-o artă poetică vibrantă. Se constată în structura poemelor cărții, prezența din abundență a formelor geometrice, în care predominat sunt: **hexagonul** – ca formă a perfecțiunii naturale (nici albina „nu știe” de ce, dar tinde către...) și **ceroul** – ca formă a perfecțiunii absolute (nici omul „nu știe” de ce, dar tinde spre...). Adeseori, poemele sunt străbătute de linii cromatice ușor sesizabile, ce pastelează prin efect și viziune, trăirea stării poetice. Simbolurile întâlnite în poezia lui Constantin Severin sunt de tip expresionist, adeseori arhaice, venite din răstimpurile genezei și prefigurând un contur al viitorului. Prin poezia sa, Constantin Severin este unic, cum și în domeniul artelor frumoase, alăturând simboluri antice, cu simboluri moderne, într-un tot unitar cu valențe speciale. Aproape fiecare poezie seamănă cu o pictură în ulei sau în acuarelă, unde umbrele amurgurilor se întrepătrund cu dărele de lumină ale soarelui.: „*ea poartă o cunună de mirt/ și un coș de cetină/ cu un con de brad/ un șarpe în spirală/ un ou și un mesaj/ într-un sul de papirus/ ”nașterea-i un cataclism cosmic/ care-i preface pe cei vii în morți”*” (**Orașul alchimic**, p. 131).

Poezia lui Constantin Severin este de un lirism introvertit (subiectiv), vârtoarea creată de empaticile sale unde atrăgând ca într-un ochi de apă - aparent liniștit - tot ceea ce prinde. O poezie de substanță, deloc facilă, mai ales prin îmbinarea de simboluri și timpuri. Ca într-o paradigmă, poetul privește fie retrospectiv, fie profetic, murmurul vibrațiilor timpului său poetic tulburând trecutul sau prefigurând viitorul. Universul poetic descris este amplu, prinzând între „diafragmele” sale, dimensiuni ale începuturilor și constante ale sfârșitului. Printre hexagoane și coloane minoice, se aud simfoniile psalmilor: „*E prima noapte de primăvară/ o febră mută/ și suferința precede semnificația*”. (**IV. Presto**, p. 85). Fiecare vers este un

experiment subcuanctic, note ce oscilează armonic pe portativul eului. Pauzele, sincopel și ritmurile acestor note sub subliminale, codate și încifrate într-un ancestral alfabet: „*o nouă eclipsă în densa claritate/ coagulează un orizont/ de obiecte figurale// orchestra continuă să traseze/ diafane țesuturi sonore/ în rețeaua filtrată de magie și liniște/ ușor petrușka poate fi prins/ în levitația unei nebuloase mișcări*” (**IV. Presto**, pag. 84).

În poeziile lui Constantin Severin, timpul devine - pe cât de imperceptibil, pe atât de abstract - un lut moale, frământat în palme și modelat la o invizibilă roată a olarului, transformat apoi în esențe. Din când în când, timpul se reînsuflește, convertindu-se în arteziene fântâni, ce țâșnesc din adâncuri, pentru a inunda arterele poetului cu viață: „*mâna mea prin care curge măduva orei/ coboară în focul tău de vocale celeste/ aidoma cuiburilor ce apasă/ iedera exactă din liniile gândului*”. (**Numele tău are auzul tăcerii VIII**, p. 11). În acest timp al extremelor ancestral-prefigurative, poetul își găsește răgaz de a se simți acasă, însuși acest loc - pe care poetul îl numește „acasă” - are o alchimie specială, o geometrie fluidă, forme ale liniilor eterice care-l inspiră: „*umil alchimist în/ textul vieții/ unde plaga materiei/ e indescifrabilă/ prin porii culorilor/ am zărit forma nocturnă a cuvântului*” (**Casă la Sucevița**, p. 15). Tot aici – ACASĂ – răsare pădurea de liliac, la care poetul se reîntoarce cu penitență, definindu-se pe sine însuși - veritabilă patrie a esențelor tari: „*blând poet visător al realului/ teamă îmi era să nu orbesc/ „orbii nu au patrie – gândeam - / doar un oraș de cărbune/ o țară se învață/ pe linia de uimire a ochilor”// teamă îmi era să nu orbesc/ până într-o noapte a tuturor nopților/ hublou prin care îți privești mușcătura astrală:/ - cândva poezii orbeau/ în piscul*

(continuare în pag.30)

Gheorghe A. STRIOA

oglinzilor" (*Pădurea de liliac*, p. 17).

Cărțile lui Constantin Severin au ceva special, implicit o lirică profund-meditativă ce necesită o lectură atentă, o stare anume. Fără a exagera cu nimic, invitația este făcută cu persuasiune, sublimitatea detaliilor, incredibilele asocieri de cuvinte întru zămislirea unor noi sensuri, chemările retortice ale ființialului, extaticile gânduri topite în zăpezi de cuvinte, toate acestea recomandă poezia sa, ca artă făcută cu un deosebit simț de răspundere, care ajunge până acolo unde se va dori să se ajungă. Poetul dovedește efemeritatea artistului, în fața artei sale, transformată – indubitabil – în „secvențe” de nemurire. Casa timpului este, pentru autor, un dom al păpădiei, pe cât de efemer, pe atât de bine structurat din punct de vedere arhitectural: „În aerul ozonat al uzinei electrice/ într-o înserare a înserărilor/ auzeam cu trupul/ o idee legile/ ondulau câmpii și orașe/ cu o eclipsă aerul/ negru negru/ din domul păpădiei/ întunericul măsura orice întâmplare/ lângă bufnița albă” (*Zid și neutrino. Poetul la New York*, p. 22).

„*Improvizații pe cifraj armonic*” este o carte în care autorul îmbină spectacolul vieții „inconștiente” (firești, naturale, logice), cu spectacolul vieții „pur tehnice” – ca o construcție gigantică, ascunsă sub un clopot de sticlă – (vise, raționale, meditate, închipuite, asumate). Majoritatea scrierilor, ce poartă semnătura lui Constantin Severin, abundă în construcții tehnice, într-o paradigmatică geometrie a formelor, cu elemente cubiste. Fiecare poezie este reflectarea pe o imensă pânză a unei construcții picturale, semiabstracte, într-o gamă cromatică largă. Însăși genul liricii sale este o îmbinare a mai multor tendințe literare. Dacă accentele expresioniste (introversiunea) le preced pe cele impresioniste (subiectivismul construcțiilor), ori elemente realist-magice (reticența auctorială) le completează pe amândouă, atunci poezia lui Constantin Severin este o poezie a realului (așa după cum spune însuși autorul) – o realitate pe care poetul o transmite într-o manieră proprie și originală.

Valențele filosofice ale poeziei sale sunt evidente, amintind de filosofia nietzschiană, ca instrument pentru înțelegerea lumii. Astfel „*esența cea mai intimă a existenței - voința de putere*” este și pentru poetul sucevean o componentă a modului său de a percepe lumea: omul nu este atotputernic fizic și intelectual, ci reprezintă o tendință în evoluție, așteptată și dorită. Putem concluziona că „*Improvizații pe cifraj armonic*” este o simbioză de tendințe poetice, ce impresionează prin originalitate. O poezie în esență tare, dublată de un univers artistic special, creat precum o sacră aureolă în jurul unui valoros artefact. Îmbinând valențe pur estetice, cu valențe pur literare, cartea este o reușită în sine, argumentând valoarea – unanim recunoscută – a poetului. O carte valoroasă, publicată în ediție limitată, a unui scriitor și artist unic în panteonul culturii române contemporane, poate nu atât de apreciat sau de promovat, pe cât ar merita. O carte care va reconfirma – cu certitudine adevăratul sens al dictonului latin: „*Ars longa, vita brevis!*”.

Ion Croitoru: „*Sub ploaia cepheidelor (Mozaic umoristic)*” sau „*De ce am mai avea nevoie de încă un zâmbet?*”

Dacă ar fi să reconstituim „pitorescul” vieții actuale, atunci n-ar trebui să facem altceva decât să deschidem „cutia vorbitoare” (fie ea TV sau Radio), unde am găsi sau ne-am regăsi cu ușurință. Ascultăm tot felul de știri (care încep și se termină sinistru), cu tot felul de narcomani, dependenți, abuzatori, hoți (cu hoții declarate sau nu). Oare, atât a mai rămas din România, atât mai are românul de arătat? Cu certitudine...NU! Vă spun clar și răspicat că toate aceste orori și rele - ale „unora” - nu ne reprezintă ca națiune, ca neam, nu mă reprezintă pe mine – ca român! Că românii au infinit mai multe lucruri bune de arătat! Pentru a mă desprinde – fie și pentru o clipă – de acest sumbru și mortificator sentiment, mi-am permis câteva momente de terapie prin râs, în care mi-am adus aminte să zâmbesc și mi-am dat seama că Lumea are nevoie de zâmbete. De cât mai multe zâmbete! Și asta, nu pentru că nu am avea motive să râdem unii de alții! Ci pentru a folosi râsul spre inducerea momentelor de bucurie, a rarelor noastre momente de fericire!

Cu acest imbold, am deschis ultima (ca apariție literară) carte a distinsului profesor adjudean Ion Croitoru, intitulată „*Sub ploaia cepheidelor (Mozaic umoristic)*” (apărută la Editura Pallas Atena, Focșani – 2010, 100 pagini). După cum se știe - Cefeidele sunt stele variabile pulsante. La acestea, luminozitatea variază periodic, cu o perioadă care poate fi cuprinsă între o zi și câteva zeci de zile. Numele de cefeida vine de la steaua Cephei, care este reprezentativă pentru acest tip de variabile. Variația luminozității este însoțită de variația spectrului. Viteza radială a stelei variază cu aceeași perioadă ca și luminozitatea, de unde rezulta ca raza stelei variază periodic (steaua pulsează). La cefeide, observațiile au pus în evidență o relație între perioada de pulsație și luminozitatea medie, numită relația perioada-luminozitate. Aceasta relație are o deosebită importanță practică și teoretică. Importanța practică rezultă din faptul că pe această relație se bazează determinarea distanțelor stelelor îndepărtate. Cefeidele fiind stele gigantice, deci stele de mare luminozitate, se observă până la mari distanțe. Închei aici mica mea paranteză astronomică, arhisuficientă pentru a da câteva detalii – necesare, poate – cititorului.

Ion Croitoru ca și scriitor este unul deosebit de silențios. Cu un umor greu de egalat – dovadă stau mozaicurile sale umoristice, nu puține la număr – domnia-sa nu bate în tobele de tinichea ale laudei, pentru a se remarca ori pentru a se face cunoscut în reviste literare tipărite ori mai

(continuare în pag.31)

nou, în cele on-line. Rezervat și cu oarecare temere dubitativă asupra valorii scrierilor sale, domnia-sa așteaptă din partea cititorului său un zâmbet, un hohot de râs, ca unică răsplată pentru travaliul său literar-artistic. Tocmai datorită acestei modestii a autorului, m-am decis să semnalez fiecare apariție editorială ce poartă semnătura sa, ca expresie a cititorului pe deplin satisfăcut de dozele de umor furnizate în porții mici, dar valoroase.

Placheta intitulată: „*Sub ploaia cepheidelor*” cuprinde două părți armonios proporționate. În prima parte abundă epigramele, ca sancțiuni, amenzi (inclusiv penalitățile) pentru starea unor mofturi și moravuri românești ce ne definesc specificitatea în concertul popoarelor balcanice. Sunt „aranjate” defectele, într-o taxonomie precisă și disciplinată. Ion Croitoru știe care sunt punctele „vulnerabile” ale cititorului său și plusează, tocmai pentru a obține efectul scontat. Jucător abil și dotat cu fair-play, domnia-sa respectă canoanele epigramei, realizând catrene fin șlefuite și păstrându-și respectul (caracteristic) față de cititor - mai rar întâlnit în opera unui umorist.

Dacă ar fi să judecăm cele două părți ale cărții după semantica numelui primit de fiecare dintre ele, atunci ar trebui să precizăm: **Cumarinele** sunt produse cristaline cu miros de fân proaspăt, extras din fructele unor plante sau preparat sintetic și folosit pentru esențe, parfumuri și aromatizarea tutunurilor. Practic pe acest efect mizează și autorul: acela de a aduce în atenție esențele „proaspete” ale unei realități pe care cititorul o recunoaște și o simte. Epigramele lui Ion Croitoru aduc tocmai această necesară briză, concentrând viața cotidiană - în esențele sale umoristice. Vorba proverbului: „esențele tari se țin în sticlule mici”.

Cu o deosebită ancorare în realitate, Ion Croitoru, „vizat politic” în mod direct - în calitatea sa de pensionar - prezintă, cu un umor circumvolut și rafinat, aspecte ale realității socio-politice actuale din România: „Nu le dă nimeni nici trei sute,/ Și se gândiră (n-o să crezi),/ Pe termen scurt să se-mprumute/ De la pirații somalezii”(Pensionari disperăți, pag. 7)

Are pentru fiecare om politic, vorba de duh

„aferentă”, cu care ne descrețește frunțile, fără să facă un efort special în acest sens. Epigramele sale sancționează pe „adevărații” vinovați pentru situația actuală, în conștiința populară: „*Cei de la SMURD se așteptau să vadă/ Un copilaș prin viscol rătăcit,/ Dar au rămas perplecși când din zăpadă/ Îl scoaseră pe Boc înțepenit*”(Prin viscolul siberian, pag. 8). Este subtil sancționată predilecția unora pentru moravurile ușoare. Prezentarea este făcută fără pudibonderii, dar într-o manieră elegantă, lipsită de trivialitate: „*La iarbă verde ne-am distrat,/ Cu trei colege am dansat,/ Tratați cu mici și sucuri fine,/ Dar nu erau extravirgine.*”(Week-end în natură, pag. 8). Și exemplele pot continua dar, mă opresc aici cu exemplificările, pentru a lăsa cititorului plăcerea de a le descoperi.

Reticulele (revenind la semantica numelui celei de-a două părți a cărții) pot reprezenta desene sau structură de forma unei rețele, a unei plase. Cam pe această structură au fost gândite și schițele umoristice din această a doua parte. Fiecare schiță este un fir dintr-o rețea, în „plasa” căreia este prins cu ușurință cititorul său. Ele poartă titluri sugestive, uneori paradoxale, iar acțiunile lor sunt variantele oximoronice ale unui umor la fel de subtil, aproape englezesc. Iată câteva dintre ele! **Orașul fără cutii poștale** este povestea unei căutări febrile a adevărului și aflarea sa acolo unde te aștepți mai puțin - în propria judecată. **Abonamente la Ghiuden** prezintă calitatea de „comerciant - ambulant” înăscută a românului, care face comerț cu orice și poate „traduce” pe oricine. **Doi cerberi** este eterna poveste a sistemului sanitar românesc, în care totul trebuie „uns” ca să funcționeze. Dilema este tot a bietului „beneficiar” al acestui sistem. Toate cele nouă schițe umoristice împrumută umorul românului neaș, fie el ardelean, moldovean sau muntean, ca probă a „(bio)diversității” multiculturală a României (nemți, evrei și alte neamuri).

Cu siguranță, pot spune că am lecturat cu plăcere cartea lui Ion Croitoru. Mi-a indus o doză considerabilă de bună dispoziție, suficientă cât să pot rezista, până la următoarea apariție literară a scriitorului adjudean. Valențele sale umoristice, ancorarea în realitatea clipei prezente, galeria unică de personaje antologate de către autor, culorile vii în care sunt descrise stările, stilul erudit - ce se dovedește a fi a unui literat de valoare, iată câteva din punctele forte ale lucrării de față. N-ai putea să nu zâmbești la citirea versurilor ori frazelor umoristice ale acestui Pantagruel modern, ce jonglează cu cuvintele și pe care ți le dăruiește cu modestia sa extraordinară. O plachetă simpatică, o lectură agreabilă, care ne recomandă să ne luăm concediul binemeritat din eterna tristețe și angoasă cotidiană, spre a ne relaxa pe țărmul unei mări mai vesele, mai calme, mai liniștite și simplu intitulată - **Marea Zâmbetelor**.

Dragoș Radu POPESCU

“Omul care a răpit luna”

S-a întâmplat odată, nu chiar așa demult, dar asta cui îi mai pasă, că mie, oricum, tot demult mi s-a părut de cum s-a petrecut, și nu știu de ce... Sunt întâmplări care, chiar din momentul producerii lor, ne apar ca fiind vechi, petrecute altcândva aievea. Ce să zic, or mai fi și întâmplări vechi pe lumea asta, întâmplări care n-au fost niciodată noi pentru nimeni, întâmplări de care ne lovim doar din când în când... ca într-o lume circulară în care, câteodată, lunecă viața noastră, pentru a ieși de acolo îmbogățită cu reamintirea unui univers mereu pierdut.

Era noapte, târziu și întuneric beznă, așa cum se prezintă misterele spaimei de negru atunci când mergi cu mașina pe-o șosea ce traversează un câmp sălbatic. Veneam de la Comana împreună cu fiul meu și prietena lui... Conducea el, ea stătea în spate iar eu, pe scaunul din dreapta șoferului.

Pe câmpul dinspre Grădiștea, după ce trecusem de troiță, mi-am aruncat privirea prin geamul din dreapta și... ce crezi că am văzut? Pe cerul negru care configurase cadrul ușii, departe, spre orizontul bănuț al nopții, acolo unde într-un albastru închis, neclar, tulbure și chiar enigmatic dacă n-aș fi știut că și acolo, dacă m-aș fi dus, evident, ziua, erau doar case și oameni acolo..., așadar, mi s-a părut că văd un ghem luminos, confuz și roșu, dar și portocaliu totodată pe marginile-i dezlănate..., ce mai, un ghem bolnav, apărut ca o glandă inflamată a Firii în curtea vreunui gospodar de departe, de dincolo de câmp, ceva surprinzător și straniu. Nu mai e nevoie să spun, era... Luna! Dar... ce oare căuta Luna în curtea unui om din Fălăștoaca, că așa se numește satul acela, fie el și cu casa la orizont?...

Am oprit o clipă. Am stins farurile, am lăsat geamul și ne-am aplecat cu toții să vedem! Bezna câmpului ne-a înghițit atunci brusc sufocându-ne parcă și lăsând la orizont doar arătarea aceea lănoasă, spre care scormonea, fiecare din noi în legea lui, cu ochii țintuiți spre ghemul gălbui, misterios și bolnav ca o prevestire sumbră de care totuși ne simțeam la adăpost acolo, în cabina automobilului, deoarece eram conștienți că acolo, în ea, eram în alte timpuri... De fapt, ce era de văzut, văzusem de la început, dar nu mă mai puteam sătura și totuși ceva îmi era neclar: ce să caute Luna acolo, aproape în curtea omului acela cu casa la orizont, printre căpițele de fân ce ghemuiau pe linia tulbure, încețată, că dacă te-ai fi dus, într-un experiment imaginar, mai-mai că ai fi pus mâna pe ea și chiar ai fi luat-o în buzunar sau în servietă sau, dacă aș fi fost cel de-odinioară, aș fi băgat-o în sân. Și uite așa aș fi ajuns “Omul care a răpit Luna”

Luna de pe cer... Ce să-i fac, dacă am prins-o în curtea omului!... Am prins-o... doar cu imaginația și, chiar și așa, dacă ar fi să dăm crezare întâmplării, nu știu cum aș fi apucat-o că îmi părea tare tăvălită în polen de crini mortuari, din aceia care la Giurgiu se numesc zambaci și sunt puși în cavourile vechi, de pe timpuri, undeva pe câte-o măsuță, cu o fotografie gălbejită alături, fără rost de altfel sau, mai știi?! Am ridicat geamul la loc și am pornit.

Am reînceput curând a sfâșia cu farurile noaptea aflând mereu șoseaua sub noi ca pe tălpica unui schi uriaș ce ne ducea acasă, la București. Și atunci, în liniștea și siguranța mașinii, vegheați mereu de Luna aceea bolnavă ce se încăpățâna să se rostogolească pe linia orizontului după noi, mereu după noi, prin Grădiștea, Mogoșești, Varlaam, Adunații, Copăceni... pierzându-și polenul de crini mortuari când deasupra unei curți, când prin ghearele unor pomi ceva mai rămuroși ori, mai știi, poate chiar în apele Argeșului ce-și purta respirația curgând altfel decât ducea drumul nostru, undeva nu prea departe, către Dunăre, am început a mă gândi, stimulat mai mult de întrebări naive, care și ele, vezi, își au rostul lor.

“Cum se poate așa ceva? Niciodată nu mai văzusem așa ceva...”. Da, cuvintele își aflau în mine ecoul. Și am început a vorbi, deșirând ghemul unor idei frecventate demult, dar care, atunci, uitându-mă mereu pe geam la ghemul acela portocaliu - bolnav ce se ținea după noi desfăcându-și vraja fără să țină cont de pomi și de curți, îmi păreau a căpăta un alt înțeles... Era atmosfera aceea, aburul Argeșului, respirația Pământului care vămuiau imaginea Lunii în noapte, amestecându-se cu ea.

Asa ceva nu vezi în București... N-ai cum, e prea jos și sunt prea multe clădiri înalte... Da, la ora asta Luna e mai sus de obicei. Niciodată nu am văzut-o așa de jos... Cine știe, parcă în București mai ai timp să stai și să te uiți la Luna!?

Și tot mergeam. Am urcat dealul Grădiștei, pe lângă duzii cei bontiți unde Argeșul atât de aproape părea a-și da uneori cu părerea, șoptind direct în mine... Luna după noi...

Mi-am amintit atunci că într-o dimineață, era destul de rece, și venind spre Comana, când am făcut stânga la Adunați și m-am uitat la Argeș, nu mi-a venit să cred... Din el până departe ieșeau aburi, coloana misterioasă de cețuri ce-l însoțeau în alai nemaivăzut în drumul lui spre Comana, ca un al doilea râu aerian, ca un suflet ieșit din apele sale, suflet care atunci voia să se facă văzut... Și oamenii nu-l vedeau sau poate și mai rău, îl vedeau și nu-l recunoșteau, nu vibrau...

„Iată așadar o componentă a misterului împrumutat Lunii de Argeș... Imaginea ei trece prin zidul de aburi ieșit din apele lui...” am zis eu atunci.

Da, dar am rezolvat noi oare problema dacă știam asta? Nici pe departe. Știam acum un element cauzal al straniei imagini ce ne însoțea dar

(continuare în pag. 33)

misterul, misterul ei continua să lucreze... de ce oare?

Atunci mi-am amintit că explicațiile nu reușesc niciodată să alunge misterul... pentru că misterul, dacă îl simți, ține mai mult de tine decât de fenomenul în sine. Tu, cel ce-l receptezi, ești adevărata cauză și nu obiectul sau fenomenul vizat, tu ești cel care trebuie să te explici... Abia atunci s-au prăvălit prin mintea mea în cabină o groază de subiecte, toate ducând ca o demonstrație matematică spre același unic înțeles.

Poate oare să desfacă un chirurg gândurile unui om, sentimentele lui, să le pună pe masă și să le cerceteze? Răspunsul este evident, nu! La sufletul omului nu ajungi, oricât te-ai uita în măruntaiele lui... Toate manualele, toate cărțile și tratatele despre om care intră în capul unui chirurg pornesc de la o unica axiomă: „Toți oamenii sunt făcuți la fel”. Cu alte cuvinte, nici nu există mai mulți oameni pe Pământ, există doar unul singur, multiplicat cu diferite grade de imprecizie și de alterare, unul singur pe care îl învață medicii la școală, ca pe un fel de obiect casnic, un frigider, de pildă, un aragaz sau un automobil. Este evident că este fals. Omul merge la medic cu corpul său, nu cu sufletul său, pe acesta din urmă medicul nu-l poate cunoaște oricât l-ar căuta desfăcând corpul. Nu-i acolo!

Îmi vine în minte misterul benzii de magnetofon, mult mai simplu, desigur, decât cel al omului, dar revelator. Se poate oare citi o bandă, se poate afla ceea ce este imprimat pe ea, altfel decât prin traducerea ei electromagnetică? Oricât ai tăia-o bucăți și ai privi-o la microscop, orice i-ai face, nu vei avea altfel acces la adevăratul ei conținut. Pe o aceeași bandă se pot imprima cântece diferite după cum un același cântec poate fi imprimat pe benzi diferite. Toate benzile de magnetofon sunt la fel, tot așa sunt și oamenii în ochii medicilor.

La fel este și când citești o carte. Nu afli nimic despre hârtia din care este ea făcută, despre cernelurile folosite sau despre mașinile cu care a fost tipărită. Afli altceva însă, cu totul altceva..., afli mesajul unui suflet înscris pentru un timp pe nisipul mării. Altfel, am putea cu ușurință să spunem, ca și medicii despre om, „Toate cărțile sunt la fel, doar că unele sunt mai vechi, altele mai noi, mai groase sau mai subțiri, cu o hârtie mai bună sau mai proastă...” și cât este de fals acest lucru. Ceea ce își propune să facă un medic când consultă un om bolnav este ceea ce ar face un tipograf care ar încerca să îndrepte povestea unui scriitor schimbând coperta, hârtia, caracterele...

Da. Cunoașterea trupului nu duce spre suflet. Dar nici cunoașterea sufletului nu duce spre trup. Îmi par două cunoașteri care nu se întâlnesc, deși suntem atât de tentați să credem că drumul spre una trece prin cealaltă.

Așa și cu Luna din seara aceea. Ce importanță mai avea pentru noi că știam cauza fizică a fenomenului din moment ce el ne ajutase să citim misterul din noi, palpitând o clipă la ușile de întuneric ale altor timpuri? Niciuna. Erau două cunoașteri paralele. Tot așa, Luna a deschis dintotdeauna sufletele oamenilor spre visare, i-a făcut misterioși și interesanți, dând profunzime trăirilor lor... Oare Neil Armstrong, atunci când a pășit pe Lună, a pus el piciorul pe Luna poezilor, a îndrăgostiților?

A pășit el în Poezie? Nu, desigur, misterul Lunii a fost și va exista mereu, chiar dacă vreodată, visavom nopți la Luni în care vom ști că-s oameni și orașe, pentru că Luna, Luna e în noi.

Așa și cu Pământul nostru pe care noi, precum Armstrong pe Lună, pășim de când ne-am născut fiind, oricât am încerca, mereu cu picioarele pe el... și cine știe dacă, la izvoarele speciei noastre, nu-i tot un Armstrong care a pășit pe Pământul de odinioară tulburând, posibil, visătorii altor seminții, de pe alte planete și din alte timpuri.

Mașina a cotit la Adunați la dreapta, peste Argeș, spre București. Ghemul acela gălbui și bolnav lăsase vraja toată în curțile oamenilor, în crengile pomilor, în apele Râului. Pe cer era acum Luna, dar Luna pe care o știam demult, Luna din București! Da, misterul acela se risipise pe drumul nostru, tot urmărindu-ne peste tot...

Iar dacă ar fi fost să probez că misterul Lunii rămăsese răspândit ca un polen peste tot de-a lungul drumului făcut, nu aveam decât să ne întoarcem, chiar atunci, în miez de noapte, și să culegem iar polenul cel vrăjit al crinilor mortuari numiți la Giurgiu zambaci, de pretutindenii unde o fi fost el căzut, refăcând astfel ce mai rămăsese din ghemul Lunii pentru ca, odata ajunși în câmpul dintre Grădiștea și Comana, să încercăm din nou, în miez de noapte, a opri mașina, a stinge farurile, a lăsa geamul și, tiptil, tiptil, cu vata cea neagră a întunericului în ochi, să-mi las sufletul să zboare pe geam ca o ceață peste câmp cu ghemul cel gălbui, lănos și bolnav, în sânu-mi pentru a-l repune pe cer, așa precum l-a vrajit pe el să mai vrăjească și pe alții în alte nopți de taină ce vor mai fi cândva pe acele meleaguri de basm...

desen de Elena-Liliana Fluture

M. T.: *Cu cine ați colaborat, care sunt persoanele care v-au impresionat?*

I.C.: Îndrumătorii mei au fost acei fotografi deosebiți care și-au expus experiența în cărți și albume fotografice. De-abia după ce mi-am format stilul meu propriu, am întâlnit câțiva oameni cu multă experiență și talent, care m-au ajutat să-mi cizelez stilul de a fotografia. În general, nu am adoptat și nu m-am încadrat în anume curente fotografice, ci mai mult am simțit unde și când să fac o fotografie. Marele meu avantaj a fost acela că am colindat multe locuri cu priveliști frumoase din care am reușit să immortalizez ceea ce eu am înțeles să văd și să pătrund din frumusețea lor. Totuși, doi oameni au fost cei care m-au ajutat să continui progresul meu în ale fotografiei. Primul este profesorul Doru Sabău – căruia eu, de multe ori, îi spuneam Doruleț – și pe care l-am cunoscut în anul 2000. Acest Doruleț este un om cu suflet mare și plin de talent. Mi-a oferit prilejul să mă adaptez mai repede la noul stil de a fotografia cu aparatul digital și, în același timp, să ne sfătuim cum să îmbunătățim unele fotografii cu ajutorul calculatorului. Tot Doruleț mi-a făcut poate cea mai frumoasă surpriză, realizând cu ajutorul programului Pro Show Gold, un CD cu fotografii selectate și pe fondul melodiilor celebrului cvartet muzical Transilvania. Cu acest CD, intitulat „Pasiunea mea, fotografia”, am făcut câteva proiectii la diferite școli din Cugir și Alba Iulia, dar cel mai mare succes a fost atunci când l-am prezentat la Simpozionul profesorilor de geografie din județul Alba, în mai 2008, organizat de Colegiul Național David Prodan din Cugir, fiind mult aplaudat.

Al doilea este Călin Șuteu, un tânăr arheolog, umblat prin mai multe țări străine și bine adaptat la noile tehnici de fotografiat și prelucrat poze. Cu ajutorul lui, am reușit să pot folosi cât mai multe din posibilitățile ce le oferă un aparat de fotografiat digital, iar eu i-am oferit prilejul să cunoască locuri noi, cu mare potențial fotografic și satisfacții peisagistice.

M.T.: *La ce acțiuni și cu ce ați participat?*

I.C.: Majoritatea fotografiilor mele sunt cuprinse în câteva zeci de albume, mai mici sau mai mari, și pe CD-uri, după procurarea, în anul 2006, a unui aparat digital. O serie de fotografii din împrejurimile Cugirului au făcut obiectul expozițiilor din cadrul Festivalului „Toamna cugireană”, manifestare anuală.

După ce am devenit cât de cât cunoscut și apreciat ca drumeț fotograf, mulți profesori și învățători au organizat, în clasele lor, întâlniri în care am prezentat, la început proiectii de diapozitive, iar mai apoi, expoziții cu fotografiile mele, pe care le comentam și le explicam elevilor unde și cum am fotografiat. Mai eram solicitat la orele de desen ale claselor mijlocii, la ora de fotografie, să ofer din experiența mea, pentru ca elevii să învețe cât mai multe despre arta fotografică.

M.T.: *În loc de concluzii...*

I. C. : Dorința de cunoaștere apare la vârsta copilăriei. Dacă devine pasiune pentru tot ce este frumos, e un bun câștigat. Dar acest câștig se obține numai cu multă răbdare, cu multe renunțări și suferințe, care de fapt înobilează sufletul omenesc. Păstrarea dorinței de cunoaștere și a pasiunilor frumoase până la o vârstă înaintată, dă sens vieții și menține tinerețea sufletească.

M.T.: *Vă mulțumim și vă rugăm să ne țineți la curent cu ceea ce mai lucrați!*

I.C. : Și eu vă mulțumesc.

Lectura unei cărți îți modelează sufletul, te poate face fericit sau îți poate schimba viața, încetul cu încetul. Sufletul omenesc are nevoie de cărți, iar rafturile inimii se dovedesc adesea mai avide și mai încăpătoare decât cele ale bibliotecilor.

Populara scriitoare P. L. Travers spunea: "Scriitorul nu este decât jumătate din cartea sa. Cealaltă jumătate este cititorul, de la care scriitorul are de învățat". Subscriu și eu, și închei aproximativ în aceeași notă: cu siguranță, cititorul va ști să aprecieze mai bine decât am făcut-o eu această carte, toate textele literare conținute fiind dăruite de autori cu mult suflet și cu multă încredere.

Petre Rău

Mozaic literar

A.S.P.R.A.
 Asociația Scriitorilor
 pentru
 Promovarea Realizărilor Artistice

A.S.P.R.A.

**MOZAIC
 LITERAR**

Editura InfoRapArt

BOEMA

Galati, cod 800010, Str. Al. I. Cuza, Nr. 47s, Bloc Cristal, Sc. 2, Ap. 4

Telefon: 0726 337376, 0336 800313

Email: boema@inforapart.ro, inforapart@yahoo.com

Web site: www.boema.inforapart.ro